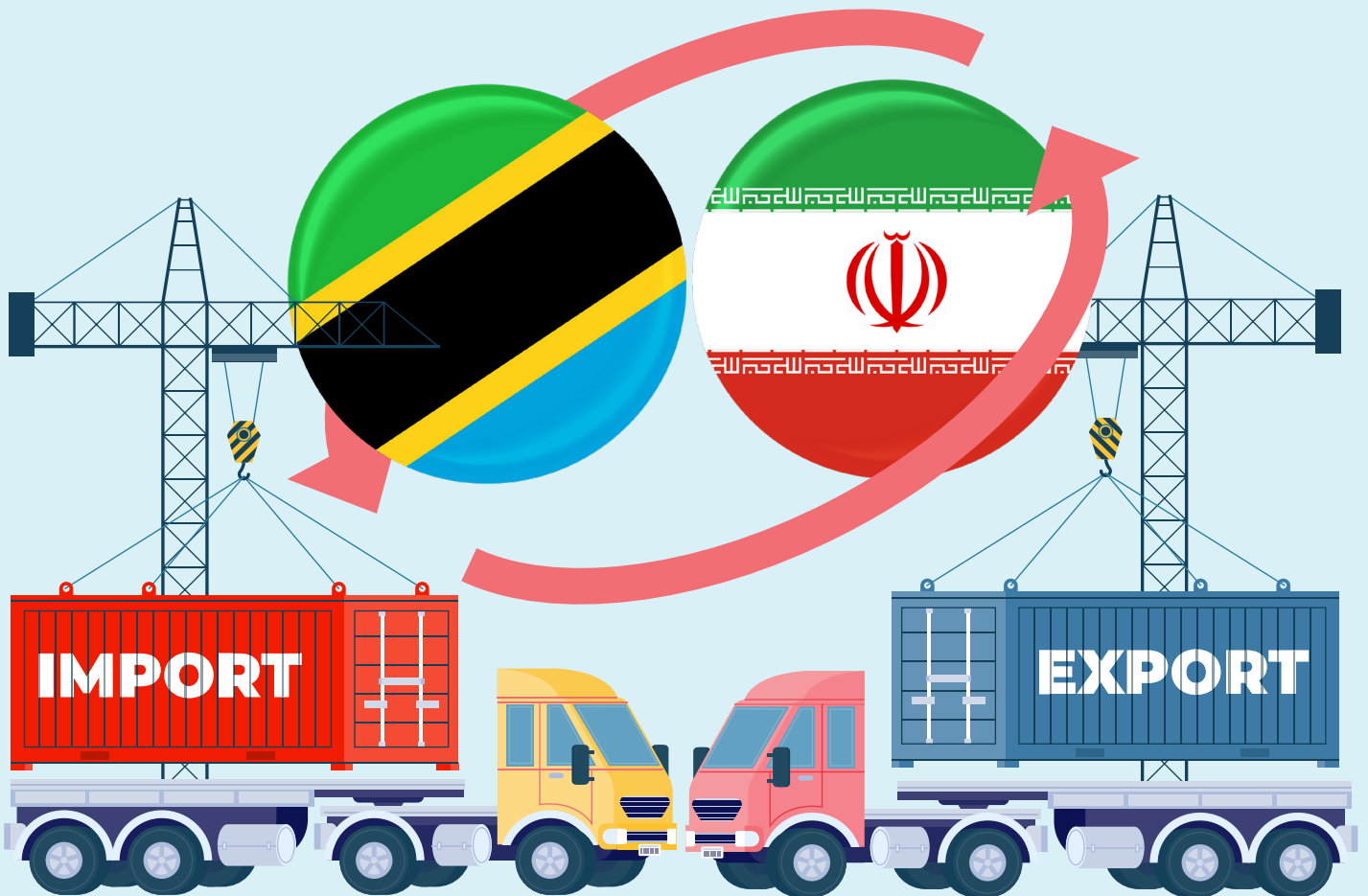

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

بررسی و شناسایی فرصت‌های صادراتی ایران به تانزانیا

شهریور ۱۴۰۲

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

عنوان:

بررسی و شناسایی فرصت‌های صادراتی ایران به تانزانیا

مدیریت دیپلماسی اقتصادی و آینده پژوهی

تهیه کننده: ابراهیم رومینا

تاریخ انتشار: شهریور ۱۴۰۴

واژه‌های کلیدی: بندر دارالسلام، توافقنامه تجارت آزاد قاره آفریقا، کشاورزی و صنایع غذایی، دارو و تجهیزات پزشکی، تانزانیا، خدمات فنی و مهندسی، صنایع ساختمانی و مصالح، کنسرسیوم‌های صادراتی

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

فهرست مطالب

۵	خلاصه مدیریتی
۷	۱. جغرافیای تانزانیا
۹	۲. ساختار جمعیتی تانزانیا
۱۳	۳. ساختار سیاسی تانزانیا
۱۶	۴. شبکه ارتباطی تانزانیا
۱۹	۵. جایگاه تانزانیا در ساختارهای منطقه‌ای و قاره‌ای
۲۱	۶. ساختار و وضعیت اقتصاد تانزانیا
۳۵	۷. رقابت تجاری در تانزانیا
۴۳	۸. روابط سیاسی و اقتصادی ایران و تانزانیا
۳۵	۹. زمینه‌های همکاری ایران و تانزانیا
۵۷	منابع

خلاصه مدیریتی

این گزارش با هدف تقویت تعاملات تجاری جمهوری اسلامی ایران با کشور تانزانیا و ایجاد مسیرهای جدید برای افزایش صادرات و سرمایه‌گذاری تهیه شده است. تانزانیا به عنوان یکی از اقتصادهای در حال رشد شرق آفریقا، دارای موقعیت ژئوپلیتیکی راهبردی در کنار اقیانوس هند و دروازه‌ای به جامعه شرق آفریقا (EAC) و بازارهای منطقه‌ای است.

تانزانیا با دسترسی به بندر دارالسلام، بزرگ‌ترین بندر منطقه شرق آفریقا، نقشی کلیدی در اتصال کشورهای محصور در خشکی مانند اوگاندا، رواندا، بروندي، مالاوی و زامبیا به اقتصاد جهانی دارد. این موقعیت جغرافیایی ممتاز، تانزانیا را به یکی از مهم‌ترین مراکز لجستیکی و بازرگانی آفریقا بدل کرده است. عضویت این کشور در سازمان‌هایی همچون EAC و توافقنامه تجارت آزاد قاره آفریقا (AfCFTA) ظرفیت‌های تجاری گسترده‌ای ایجاد کرده است.

اقتصاد تانزانیا طی یک دهه گذشته رشد پایدار داشته و با میانگین رشد ۵ تا ۶ درصدی در زمره اقتصادهای پیشرو آفریقا قرار گرفته است. بخش کشاورزی (۲۶ درصد) GDP، خدمات (۴۵ درصد) و صنعت (۲۹ درصد) ستون‌های اصلی اقتصاد این کشور محسوب می‌شوند. دولت تانزانیا سیاست‌های اصلاحی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه زیرساخت‌ها اتخاذ کرده و همین امر شرایط مناسبی برای همکاری‌های اقتصادی با ایران فراهم ساخته است. فرصت‌های صادراتی ایران به تانزانیا به شرح زیر است:

۱. کشاورزی و صنایع غذایی: تانزانیا با وجود ظرفیت بالا در تولید محصولات کشاورزی مانند قهوه، چای، میوه‌های گرمسیری و ادویه‌جات، در صنایع تبدیلی و فرآوری دچار ضعف است. ایران می‌تواند با انتقال فناوری و سرمایه‌گذاری در صنایع غذایی و همچنین صادرات کود شیمیایی و ماشین‌آلات کشاورزی، سهمی از بازار را به دست آورد.
۲. دارو و تجهیزات پزشکی: وابستگی شدید تانزانیا به واردات دارو و تجهیزات پزشکی، فرصتی بزرگ برای ایران در حوزه داروسازی و تجهیزات بیمارستانی ایجاد می‌کند.
۳. خدمات فنی و مهندسی: رشد سریع شهرنشینی و نیاز به زیرساخت‌های عمرانی، حمل‌ونقل، نیروگاه و انرژی زمینه‌ای مناسب برای حضور شرکت‌های ایرانی فراهم کرده است.

۴. انرژی و معادن: تانزانیا دارای ذخایر غنی طلا، گاز طبیعی و زغال‌سنگ است. ایران می‌تواند با صادرات تجهیزات معدنی و انتقال فناوری در بخش انرژی‌های تجدیدپذیر و برق‌آبی نقش‌آفرینی کند.

۵. صنایع ساختمانی و مصالح: پروژه‌های بزرگ عمرانی و توسعه شهری، تقاضای بالایی برای سیمان، فولاد، کاشی و مصالح ساختمانی ایجاد کرده است.

تجارت با تانزانیا با چالش‌هایی همچون فاصله جغرافیایی، مشکلات حمل‌ونقل دریایی، رقابت شدید با چین، هند و ترکیه و نبود کانال‌های بانکی مستقیم روبه‌رو است. با این حال، استفاده از ظرفیت تهاثر کالا، بهره‌گیری از دیپلماسی اقتصادی، ایجاد دفاتر نمایندگی و حضور فعال در نمایشگاه‌های تجاری می‌تواند موانع را کاهش دهد. پیشنهادهای اجرایی برای اتاق ایران می‌تواند به شرح زیر باشد:

۱. تشکیل کارگروه ویژه ایران - تانزانیا در اتاق بازرگانی برای شناسایی فرصت‌ها و پشتیبانی از تجار.

۲. مشارکت و همکاری برای توسعه خطوط حمل‌ونقل دریایی و هوایی مستقیم میان ایران و تانزانیا.

۳. ایجاد مراکز بازاریابی، انبارداری و توزیع کالا در بندر دارالسلام.

۴. پیگیری برای انعقاد توافق‌نامه‌های تجاری دوجانبه برای کاهش تعرفه‌ها و رفع موانع گمرکی.

۵. حمایت از کنسرسیوم‌های صادراتی ایرانی برای ورود منسجم به بازار تانزانیا.

بطور کلی تانزانیا نه تنها یک بازار هدف مستقیم برای صادرات ایران است، بلکه دروازه‌ای راهبردی برای حضور در کل منطقه شرق و جنوب آفریقا محسوب می‌شود. تمرکز بر حوزه‌های کشاورزی، دارویی، انرژی، خدمات فنی و مصالح ساختمانی می‌تواند به شکل‌گیری روابط پایدار و سودآور میان ایران و تانزانیا منجر شود. با طراحی نقشه راه تجاری روشن و حمایت نهادی، روابط اقتصادی دو کشور قابلیت ارتقا و گسترش چشمگیری خواهد داشت.

۱. جغرافیای تانزانیا

تانزانیا کشوری واقع در شرق آفریقا است که از شمال با کنیا و اوگاندا، از غرب با رواندا، بوروندی و جمهوری دموکراتیک کنگو و از جنوب با زامبیا، مالاوی و موزامبیک هم‌مرز است. در شرق، مرز این کشور به اقیانوس هند می‌رسد که حدود ۱۴۲۴ کیلومتر خط ساحلی را داراست و دسترسی مستقیم به مسیرهای مهم تجارت دریایی را فراهم می‌آورد. تانزانیا شامل سرزمین اصلی و چندین جزیره مهم است که مهم‌ترین آن‌ها مجمع‌الجزایر زنگبار شامل جزایر اونگوجا (زنگبار)، پمبا و مافیا است. قرارگیری این کشور در نزدیکی خط استوا تأثیر قابل توجهی بر جغرافیا و اقلیم آن گذاشته و این کشور را از تنوع اقلیمی برخوردار کرده است (Central Intelligence Agency, 2025).

نقشه ۱: موقعیت تانزانیا در آفریقا

Source: <https://www.ezilon.com/maps/africa>

مساحت کل تانزانیا حدود ۹۴۷,۳۰۰ کیلومتر مربع است که از این میزان حدود ۸۸۵,۸۰۰ کیلومتر مربع را خشکی و حدود ۶۱,۵۰۰ کیلومتر مربع را منابع آبی داخلی تشکیل می‌دهد. سه دریاچه بزرگ آفریقا سهم اصلی این منابع آبی هستند: دریاچه ویکتوریا (بزرگ‌ترین دریاچه آب شیرین قاره آفریقا، مشترک با اوگاندا و کنیا)، دریاچه تانگانیکا (عمیق‌ترین دریاچه آفریقا، مشترک با جمهوری دموکراتیک کنگو، بوروندی و زامبیا)، و دریاچه نیاسا یا مالاوی (مشترک با مالاوی و موزامبیک). علاوه بر این، دریاچه روکوا و شبکه‌ای از رودخانه‌های مهم از جمله روفیجی (طولانی‌ترین رود داخلی کشور) نقش حیاتی در تأمین آب، کشاورزی و تولید برق آبی تانزانیا دارند (Central Intelligence Agency, 2025).

توپوگرافی تانزانیا بسیار متنوع است. نوار ساحلی کم‌ارتفاع در شرق به فلات‌های داخلی با ارتفاع متوسط ۱۰۰۰ تا ۱۲۰۰ متر می‌رسد و در شمال شرقی به بلندترین نقطه قاره آفریقا یعنی کوه کلیمانجارو با ارتفاع ۵۸۹۵ متر ختم می‌شود. این کوه یک آتشفشان خاموش با پوشش برفی دائمی است که یکی از مقاصد اصلی گردشگری در جهان است. دیگر ارتفاعات مهم شامل کوه مَرُو^۱ (۴۵۶۶ متر، آتشفشان فعال) در نزدیکی شهر آروشا و رشته‌کوه‌های اوسانبارا و پاره در شمال شرقی کشور است که بخشی از «کوه‌های قوس شرقی»^۲ به شمار می‌آیند و از نظر تنوع زیستی حائز اهمیت هستند. در غرب، بخش‌هایی از دره گسل بزرگ شرقی و غربی^۳ دریاچه‌ها، دشت‌ها و مناطق کوهستانی را داراست. تانزانیا همچنین میزبان آتشفشان فعال «اول دوینیو لنگای»^۴ در منطقه نگورونگورو^۵ است.

اقلیم تانزانیا عمدتاً گرمسیری است، اما الگوهای آب‌وهوایی گوناگونی دارد. مناطق ساحلی آب و هوای گرم و مرطوب با میانگین دمای سالانه حدود ۲۷ درجه سانتی‌گراد دارند، در حالی که مناطق مرتفع‌تر مانند اطراف کلیمانجارو و مَرُو دماهای معتدل‌تری بین ۱۰ تا ۲۰ درجه سانتی‌گراد را دارند. این کشور معمولاً دو فصل بارانی دارد:

- باران‌های طولانی، از مارس تا مه

1-. Mount Meru

2-. Eastern Arc Mountains

3-. Great Rift Valley

4-. Ol Doinyo Lengai

5-. Ngorongor

- باران‌های کوتاه از اکتبر تا دسامبر.

در مناطق جنوبی و مرکزی ممکن است الگوهای تک‌فصلی بارش (عمدتاً باران‌های بلند) مشاهده شود. میانگین بارندگی سالانه در مناطق مرطوب می‌تواند تا ۲۵۰۰ میلی‌متر برسد، در حالی که در نواحی خشک‌تر مانند بخش‌هایی از مرکز و شمال به کمتر از ۵۰۰ میلی‌متر کاهش می‌یابد. (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2023; World Bank, 2025).

پوشش گیاهی و منابع طبیعی تانزانیا بسیار متنوع است؛ از جنگل‌های بارانی و ساواناهای وسیع گرفته تا کوهستان‌ها و تالاب‌ها. بیش از ۳۸ درصد از خاک کشور تحت حفاظت ملی شامل پارک‌های ملی، مناطق حفاظت‌شده و ذخایر طبیعی قرار دارد. پارک‌های سرنگتی^۱، ترانگیره^۲ و منطقه حفاظت‌شده نگورونگورو از مشهورترین مناطق حفاظت‌شده‌اند. منابع طبیعی این کشور شامل طلا، الماس، نیکل، سنگ آهن، فسفات، زغال سنگ، گاز طبیعی و سنگ قیمتی یا قوت تانزانیت (منحصراً در این کشور یافت می‌شود) هستند. (United Nations Environment Programme, 2022). اهمیت جغرافیایی تانزانیا ناشی از موقعیت ساحلی در اقیانوس هند، دسترسی به سه دریاچه بزرگ آفریقا، دارا بودن بلندترین قله قاره و تنوع اقلیمی و زیست‌محیطی است. این ویژگی‌ها تانزانیا را به یک مرکز مهم حمل‌ونقل، تجارت دریایی، کشاورزی و گردشگری در شرق آفریقا تبدیل کرده‌اند.

۲. ساختار جمعیتی تانزانیا

تانزانیا با جمعیتی حدود ۶۷٫۴ میلیون نفر در سال ۲۰۲۵، دومین کشور پرجمعیت شرق آفریقا پس از اتیوپی است و در جایگاه ۲۳ جهان از نظر تعداد جمعیت قرار دارد. (Worldometer, 2025). نرخ رشد سالانه جمعیت این کشور حدود ۲٫۹ درصد است، که نسبت به میانگین رشد جمعیت جهانی (حدود ۱ درصد) تقریباً سه برابر بیشتر است. این رشد بالا عمدتاً ناشی از نرخ بالای باروری (به‌طور متوسط ۴٫۷ فرزند به‌ازای هر زن در سال ۲۰۲۴) و کاهش قابل توجه مرگ‌ومیر نوزادان و کودکان در دو دهه گذشته است.

رشد جمعیت پیامدهای اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای دارد. از یک سو پتانسیل بزرگ

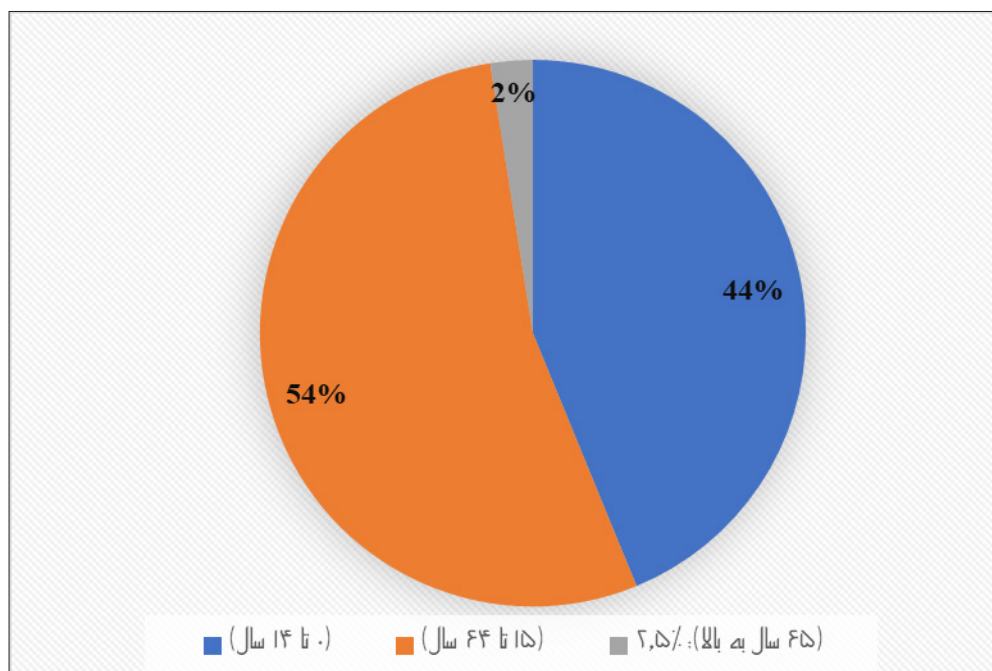
1- Serengeti National Park

2- Tarangire National Park

برای نیروی کار و بازار مصرف ایجاد می‌کند و از سوی دیگر فشار مضاعفی بر زیرساخت‌ها، منابع طبیعی، بخش بهداشت و آموزش وارد می‌کند. میانگین سنی جمعیت تانزانیا ۱۸٫۴ سال است که نشان‌دهنده جامعه‌ای بسیار جوان است (UN DESA, 2024). ترکیب سنی جمعیت به این صورت است:

- کودکان و نوجوانان (۰ تا ۱۴ سال): ۴۳٫۸٪
- جمعیت فعال اقتصادی (۱۵ تا ۶۴ سال): ۵۳٫۷٪
- سالمندان (۶۵ سال به بالا): ۲٫۵٪ (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2024)

نمودار ۱: ترکیب سنی جمعیت تانزانیا بر اساس آمار ۲۰۲۴

داده‌های آماری ساختار سنی جمعیت تانزانیا نشان‌دهنده جمعیت بسیار جوان و نرخ باروری بالا در این کشور است. مزیت این ساختار جمعیتی این است که تانزانیا پتانسیل نیروی کار عظیمی در آینده دارد که می‌تواند موتور محرک رشد اقتصادی باشد. اما در عین حال، این موضوع نیازمند سرمایه‌گذاری‌های گسترده در بخش‌های آموزش، بهداشت و خدمات پایه است تا این نسل جوان بتواند به نیروی انسانی ماهر و مولد تبدیل شود. همچنین، بار مالی قابل توجهی روی سیستم‌های آموزشی و بهداشتی وجود دارد که باید مدیریت شود.

جمعیت فعال اقتصادی (۱۵ تا ۶۴ سال): ۵۳٫۷ درصد کمی بیش از نیمی از کل جمعیت است که نسبتاً پایین به نظر می‌رسد. این موضوع نشان می‌دهد که نسبت وابستگی بالا است. یعنی جمعیت غیر فعال (کودکان، نوجوانان و سالمندان) نسبت قابل توجهی از جمعیت را تشکیل می‌دهند که باید توسط جمعیت فعال حمایت شوند. برای تانزانیا که در مسیر توسعه اقتصادی قرار دارد، افزایش بهره‌وری و ایجاد فرصت‌های شغلی مناسب برای این جمعیت فعال حیاتی است. همچنین، آموزش فنی و حرفه‌ای و بهبود مهارت‌های نیروی کار اهمیت زیادی دارد تا از ظرفیت نیروی کار جوان به بهترین شکل استفاده شود.

سالمندان (۶۵ سال به بالا): ۲٫۵ درصد نشان‌دهنده امید به زندگی نسبتاً کمتر است. در حال حاضر، فشار کمتری بر سیستم‌های تامین اجتماعی و بهداشتی برای سالمندان وجود دارد. اما با پیشرفت‌های بهداشتی و افزایش امید به زندگی، این سهم می‌تواند در سال‌های آینده افزایش یابد و نیازمند برنامه‌ریزی‌های بلندمدت برای مراقبت‌های سالمندی باشد.

نسبت کلی مرد به زن در تانزانیا تقریباً ۹۹ مرد به ازای هر ۱۰۰ زن است. این نسبت در گروه‌های سنی پایین کمی به نفع مردان است، اما در گروه سنی ۶۵ سال به بالا، تعداد زنان بیشتر می‌شود. علت این پدیده، امید به زندگی بالاتر زنان و میزان مرگ‌ومیر بیشتر در مردان، به‌ویژه در سنین کاری، است.

تانزانیا از نظر قومی یکی از متنوع‌ترین کشورهای جهان است و بیش از ۱۲۰ گروه قومی در آن زندگی می‌کنند. بخش عمده‌ای از این گروه‌ها به خانواده زبانی بانتو تعلق دارند و برخی نیز نیلوتیک و کوشیتیک هستند.

بزرگ‌ترین گروه‌های این کشور شامل:

- سواحیلی (در سواحل و جزایر، زبان ملی کشور)
- سکومه (در شمال غرب)
- هایا (حاشیه دریاچه ویکتوریا)
- چگا (دامنه‌های کلیمانجارو)
- ماکونده (جنوب شرقی)

- ماسایی (مناطق نیمه خشک شمالی) (WorldAtlas, 2019).

زبان رسمی و ملی تانزانیا سواحیلی است که در سراسر کشور برای ارتباطات میان‌قومی و آموزش ابتدایی استفاده می‌شود. انگلیسی نیز زبان رسمی دوم بوده و بیشتر در دولت، دادگاه‌ها، آموزش عالی، تجارت خارجی و مکاتبات بین‌المللی کاربرد دارد. علاوه بر این، ده‌ها زبان محلی نیز در مناطق مختلف رایج هستند.

جمعیت تانزانیا همچنان عمدتاً روستایی است، اما روند شهرنشینی شتاب گرفته است.

- جمعیت شهری: ۳۷ درصد در سال ۲۰۲۴

- جمعیت روستایی: ۶۳ درصد (United Nations, 2024).

عمده جمعیت تانزانیا در مناطق روستایی زندگی می‌کنند و فعالیت اصلی آنها کشاورزی است. این مسئله باعث شده تا محصولات کشاورزی مانند قهوه، چای، بادام هندی و تنباکو به مهم‌ترین اقلام صادراتی کشور تبدیل شوند. در نتیجه، حجم و نوع صادرات تانزانیا به شدت به تولیدات کشاورزی وابسته است. جمعیت روستایی معمولاً درآمد سرانه کمتری دارد. این موضوع تقاضا برای واردات کالاهای مصرفی لوکس و صنعتی را در سطح کشور محدود می‌کند. بنابراین، بازار اصلی برای کالاهای وارداتی در مناطق شهری متمرکز است. با وجود اینکه جمعیت شهری تانزانیا کمتر است، این بخش از جامعه به دلیل درآمد بالاتر و سبک زندگی متفاوت، مصرف‌کننده اصلی کالاهای وارداتی محسوب می‌شود. این کالاها شامل تجهیزات صنعتی، ماشین‌آلات، محصولات پتروشیمی، دارو و کالاهای مصرفی هستند. رشد سریع جمعیت شهری به معنای گسترش بازارهای جدید و افزایش تقاضا برای واردات است. این روند، بازار وارداتی تانزانیا را پویا و در حال رشد نگه می‌دارد.

نرخ رشد سالانه جمعیت شهری حدود ۵٫۲٪ است که بسیار بالاتر از نرخ رشد کل جمعیت است. این رشد سریع نشان‌دهنده مهاجرت گسترده از روستاها به شهرها به دلایلی چون جستجوی شغل، دسترسی به خدمات آموزشی و بهداشتی بهتر و فرصت‌های اقتصادی در شهرها است. شهرهای اصلی تانزانیا عبارت‌اند از:

- دارالسلام: بیش از ۷ میلیون نفر، مرکز اقتصادی و بزرگ‌ترین بندر کشور.

- دودوما: حدود ۹۰۰ هزار نفر، پایتخت سیاسی.

- موانزا: حدود ۱۰۲ میلیون نفر، بندر مهم در دریاچه ویکتوریا.

- آروشا، مپیا و تنگا هر کدام بین ۵۰۰ هزار تا ۱ میلیون نفر جمعیت دارند.

تانزانیا میزبان بیش از ۲۷۰ هزار پناهنده عمدتاً از بوروندی و جمهوری دموکراتیک کنگو است (UNHCR, 2024). بیشتر این پناهندگان در اردوگاه‌های غرب کشور اسکان یافته‌اند. نرخ مهاجرت خالص تانزانیا منفی است، زیرا بخشی از نیروی کار برای یافتن فرصت‌های شغلی به کشورهای همسایه مهاجرت می‌کند.

۳. ساختار سیاسی تانزانیا

تانزانیا ترکیبی از میراث پادشاهی‌های محلی، دوران استعمار آلمان و بریتانیا و تحولات پس از استقلال را در ساختار سیاسی خود منعکس می‌کند. پیش از استعمار، قلمرو امروزی تانزانیا متشکل از پادشاهی‌ها، قبایل و جوامع غیرمتمرکز بود که هر یک نظام حکومتی و فرهنگی خاص خود را داشتند. در نواحی ساحلی، شهرهای بندری و مراکز تجاری چون زنگبار، تحت نفوذ سلاطین عمان و بازرگانان عرب قرار داشت و ساختار سیاسی-اقتصادی آن مبتنی بر تجارت اقیانوس هند (از جمله تجارت ادویه و برده) بود.

در اواخر قرن ۱۹، تانگانیکا (قلمرو اصلی در سرزمین اصلی) تحت استعمار آلمان درآمد و به عنوان «آفریقای شرقی آلمانی» اداره شد. پس از شکست آلمان در جنگ جهانی اول، بریتانیا بر اساس نظام قیمومت جامعه ملل، اداره تانگانیکا را برعهده گرفت، در حالی که مجمع‌الجزایر زنگبار همچنان تحت سلطه سلاطین عمان و تحت‌الحمایه بریتانیا باقی ماند. تانگانیکا در سال ۱۹۶۱ از بریتانیا استقلال یافت و در ۱۹۶۴ با زنگبار متحد شد تا جمهوری متحد تانزانیا شکل بگیرد. این اتحاد در عین حفظ یک دولت ملی، به زنگبار سطحی از خودمختاری سیاسی، قانونی و اقتصادی داد که تا امروز ادامه دارد (Central Intelligence Agency, 2025).

در دهه‌های نخست پس از استقلال، تانزانیا تحت رهبری جولیس نیرره با سیاست «اوجاما» (سوسیالیسم آفریقایی) به سمت اقتصاد دولتی و همبستگی ملی پیش رفت. نظام تک‌حزبی تحت حاکمیت حزب TANU و در زنگبار حزب ASP برقرار بود تا اینکه در ۱۹۷۷ این دو حزب ادغام

شدند و حزب حاکم Chama Cha Mapinduzi (CCM) تشکیل شد. این حزب تا امروز، با وجود تغییرات قانونی و برگزاری انتخابات چندحزبی از ۱۹۹۲، قدرت غالب در سیاست کشور باقی مانده است (Encyclopaedia Britannica, 2025). قانون اساسی تانزانیا مصوب ۱۹۷۷ و اصلاحات بعدی یک نظام ریاست‌جمهوری را با سه قوه اصلی پیش‌بینی کرده است:

قوه مجریه: رئیس‌جمهور، رئیس دولت و فرمانده کل نیروهای مسلح است. رئیس‌جمهور با رأی مستقیم مردم برای دوره پنج‌ساله انتخاب می‌شود (با امکان انتخاب مجدد یک دوره دیگر). وی اختیارات گسترده‌ای در سیاست داخلی و خارجی، انتصاب مقامات ارشد و سیاست‌گذاری اقتصادی دارد. زنگبار رئیس‌جمهور و دولت محلی خود را دارد که در چارچوب اتحاد عمل می‌کنند.

قوه مقننه: پارلمان ملی دارای نمایندگان منتخب و منصوب است. اعضای منتخب از طریق انتخابات مستقیم تعیین می‌شوند و تعدادی کرسی برای گروه‌هایی مانند زنان، نمایندگان ریاست جمهوری، و نمایندگان زنگبار محفوظ است. زنگبار همچنین مجلس محلی خود را دارد که بر امور داخلی آن نظارت می‌کند.

قوه قضائیه: شامل دادگاه‌های ملی و محلی، با دیوان عالی و دادگاه تجدیدنظر به عنوان بالاترین نهادهاست. قوه قضائیه طبق قانون اساسی مستقل است، هرچند در عمل استقلال آن در برخی پرونده‌های حساس سیاسی محل بحث بوده است.

جمهوری متحد تانزانیا، از سرزمین اصلی (تانگانیکای سابق) و جزایر زنگبار تشکیل شده است. این کشور در تقسیمات کشوری به چهار سطح اصلی تفکیک می‌شود:

- منطقه: بالاترین سطح تقسیمات کشوری است. تانزانیا دارای ۳۰ منطقه است که ۲۱ منطقه در سرزمین اصلی و ۹ منطقه در مجمع‌الجزایر زنگبار قرار دارند.

- ناحیه: هر منطقه به چندین ناحیه تقسیم می‌شود.

- بخش: هر ناحیه به چندین بخش محلی تقسیم می‌شود.

- بخش محلی: کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری است (United Republic of).

(Tanzania, 2023; CityPopulation.de, 2025).

تانزانیا با وجود داشتن یک رئیس‌جمهور و پارلمان واحد، دارای ساختار فدرال است. رئیس‌جمهوری، رئیس کشور و رئیس دولت است که برای یک دوره ۵ ساله از سوی مردم انتخاب می‌شود. رئیس‌جمهور، نخست‌وزیر و وزرای کابینه را از میان اعضای پارلمان معرفی می‌کند. جزایر زنگبار دارای خودمختاری نیمه‌کامل هستند و به طور مستقل رئیس‌جمهور، هیئت دولت و پارلمان خود را دارند. با این حال، وزرای خارجه، دفاع، کشور و دارایی همچنان تحت مدیریت دولت مرکزی تانزانیا قرار دارند. پایتخت سیاسی کشور، شهر دودوما است، اما دارالسلام همچنان بزرگ‌ترین شهر و پایتخت اقتصادی محسوب می‌شود. حزب حاکم CCM با سابقه طولانی حاکمیت، نفوذ زیادی در همه سطوح اداری و سیاسی دارد و همین امر باعث شده رقابت انتخاباتی محدود باشد. درآمدهای دولت تانزانیا از سه منبع اصلی تأمین می‌شود:

۱. درآمدهای داخلی (مالیات و درآمدهای غیرمالیاتی):

- مالیات بر درآمد شرکت‌ها با نرخ استاندارد ۳۰ درصد از سود مشمول مالیات؛
- مشوق‌های مالیاتی برای سرمایه‌گذاری در بخش‌هایی مانند کشاورزی، انرژی و گردشگری ارائه می‌شود؛
- مالیات بر درآمد افراد: نظام تصاعدی از ۹ درصد تا ۳۰ درصد.
- مالیات بر ارزش افزوده^۱: نرخ استاندارد ۱۸ درصد بر کالاها و خدمات.
- مالیات بر مصرف خاص شامل کالاهایی مانند تنباکو، نوشیدنی‌های الکلی، سوخت و خدمات مخابراتی.
- عوارض گمرکی: نرخ‌ها در چارچوب تعرفه‌های جامعه شرق آفریقا (EAC) تعیین می‌شود.

۲. منابع حاصل از بهره‌برداری از منابع طبیعی: تانزانیا دارای منابع قابل توجهی از طلا، گاز طبیعی، الماس و سنگ قیمتی یا قوت تانزانیت است. بخش معدن حدود ۱۰ درصد تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد و منبع مهم درآمدهای صادراتی و مالیاتی دولت است.
۳. وام‌ها و کمک‌های خارجی: برای توسعه زیرساخت‌ها، دولت از نهادهایی چون بانک

جهانی، بانک توسعه آفریقا و صندوق بین‌المللی پول و همچنین کشورهای شریک مانند چین، وام و کمک مالی دریافت می‌کند. این منابع عمدتاً برای پروژه‌های جاده‌ای، انرژی و حمل‌ونقل استفاده می‌شوند (World Bank, 2025; African Development Bank, 2024; International Monetary Fund, 2024).

۴. شبکه ارتباطی تانزانیا

شبکه ارتباطی تانزانیا به عنوان یکی از حیاتی‌ترین شبکه‌های ترانزیتی در شرق و مرکز آفریقا، حول کریدور مرکزی^۱ شکل گرفته است. این کریدور، بندر استراتژیک دارالسلام را به مناطق داخلی و کشورهای محصور در خشکی مانند رواندا، بوروندی، اوگاندا و شرق جمهوری دموکراتیک کنگو متصل می‌کند. تراکم شبکه در امتداد این کریدور و اطراف شهرهای بزرگ مانند دارالسلام، دودوما، و موانزا بیشتر است، در حالی که در مناطق جنوبی و غربی، تراکم کمتر و کیفیت زیرساخت‌ها پایین‌تر است. سیستم طبقه‌بندی راه‌های زمینی در تانزانیا به صورت سلسله‌مراتبی و تحت نظارت آژانس ملی راه‌های تانزانیا^۲ به شرح زیر است:

- راه‌های شریانی: مسیرهای اصلی که پایتخت را به مراکز منطقه‌ای و گذرگاه‌های مرزی متصل می‌کنند.

- راه‌های منطقه‌ای: مسیرهایی که مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها را به یکدیگر متصل می‌سازند.

- راه‌های فرعی: راه‌های دسترسی محلی که مناطق روستایی و تولیدی را به شبکه اصلی متصل می‌کنند.

مسیرهای اصلی تانزانیا نقش کلیدی در تجارت منطقه‌ای ایفا می‌کنند. کریدورهایی که شبکه ارتباطی این کشور شکل داده است شامل موارد زیر است::

- کریدور مرکزی: این کریدور شاهراه اصلی اقتصادی تانزانیا است که از بندر دارالسلام آغاز شده و به سمت غرب تا کیگوما (در کنار دریاچه تانگانیکا) و موانزا (در کنار دریاچه ویکتوریا) امتداد می‌یابد. این مسیر اصلی‌ترین راه ترانزیتی برای کشورهای همسایه است.

- کریدور دارالسلام: این مسیر که از طریق راه‌آهن TAZARA و جاده‌های موازی پشتیبانی

1-. Central Corridor

2-. Tanzania National Roads Agency (TANROADS)

می‌شود، دارالسلام را به زامبیا و مالاوی در جنوب متصل می‌کند و برای تجارت این کشورها حیاتی است.

- کریدور شمالی: این مسیر بندر تانگا (دومین بندر بزرگ تانزانیا) را به مناطق شمالی کشور مانند آروشا و موشی و همچنین به مرز کنیا متصل می‌کند و با کریدور شمالی کنیا رقابت می‌کند (UNECA, 2023).

نقشه ۲: شبکه ارتباطی زمینی تانزانیا

Source: <https://www.ezilon.com/maps/africa>

شبکه ارتباطی تانزانیا نشان‌دهنده تمرکز بر محورهای اصلی شرق-غرب و شمال-جنوب است. مسیرهای جاده‌ای و ریلی کشور، اغلب از بندر دارالسلام در شرق شروع شده و به سمت غرب (تا کیگما و مرز با کنگو) یا شمال‌غرب (تا موانزا و دریاچه ویکتوریا) امتداد می‌یابند. دارالسلام به‌عنوان گره اصلی ترانزیتی بوده و این بندر مهم‌ترین نقطه ورودی و خروجی کالا و مسافر در تانزانیاست و عملاً نقطه آغاز اکثر مسیرهای جاده‌ای و ریلی اصلی کشور به شمار می‌رود. دودوما به‌عنوان پایتخت سیاسی با مراکز اقتصادی از طریق جاده‌ها و راه‌آهن به دارالسلام، موانزا و سایر مراکز عمده متصل است و این موقعیت جغرافیایی به آن نقش هماهنگ‌کننده در شبکه حمل‌ونقل می‌دهد. شبکه ارتباطی در شمال، شمال‌شرق و مرکز کشور تراکم بالاتری دارد، در حالی که جنوب‌غرب و جنوب کشور پوشش ضعیف‌تر و فاصله‌های طولانی‌تر بین مراکز دارد. در این شبکه مسیرهایی که از مزارع چای، قهوه، شکر و کشاورزی صادراتی در شمال و مرکز به بنادر منتهی می‌شوند، اولویت بالایی دارند.

همچنین این شبه ارتباطی با کنیا از طریق مسیرهای منتهی به آروشا و سپس نایروبی و مومباسا، ارتباط تجاری و مسافری مهمی شکل داده است. با اوگاندا از طریق مسیرهای جاده‌ای و دریایی از طریق موانزا و بُکبا (بر کرانه دریاچه ویکتوریا) دسترسی ایجاد می‌کنند. با بوروندی، رواندا و اوگاندا نیز از طریق بنادر موانزا و بُکبا و مسیرهای زمینی غربی با کشورهای حاشیه دریاچه ویکتوریا ارتباط دارد. بندر کیگما در ساحل شرقی دریاچه تانگانیکا نقطه اتصال به مسیرهای آبی و زمینی کنگو است که برای صادرات مواد غذایی، سوخت و کالا اهمیت دارد. مسیرهای جنوبی نیز از طریق مپیا و تنگه‌های مرزی به جاده‌ها و خطوط ریلی زامبیا متصل می‌شوند و امکان صادرات و واردات کالا فراهم می‌کنند.

خط راه‌آهن تانزانیا-زامبیا (TAZARA) نیز نقش راه‌آهن منطقه‌ای دارد که از دارالسلام تا کاپیری‌مپوشی در زامبیا کشیده شده و به شبکه ریلی جنوب آفریقا متصل می‌شود.

بطور کلی شبکه ارتباطی تانزانیا ترکیبی از محورهای طولی و عرضی است که شرق (سواحل اقیانوس هند) را به غرب (دریاچه تانگانیکا) و شمال (دریاچه ویکتوریا و مرز کنیا/اوگاندا) متصل می‌کند. در سطح ملی، تمرکز بر پیوند مراکز اقتصادی به بندر دارالسلام و در سطح منطقه‌ای، بر ایفای نقش ترانزیتی بین کشورهای شرق و جنوب آفریقا است. ضعف شبکه در جنوب‌شرق و جنوب‌غرب، و وابستگی زیاد به جاده‌ها (در مقابل ریلی) همچنان چالش اصلی این کشور

است. تانزانیا دارای دو سیستم ریلی مجزا است که نشان‌دهنده سرمایه‌گذاری گسترده این کشور در زیرساخت‌های حمل‌ونقل است. شبکه ریلی قدیمی همچنان در بخش‌هایی از کریدور مرکزی و شمالی فعال است اما با سرعت و ظرفیت محدودتری کار می‌کند. راه‌آهن با گیج استاندارد^۱ پروژه بزرگ و مدرن تانزانیا که در حال ساخت و بهره‌برداری فازی است. این خط‌آهن پرسرعت، بندر دارالسلام را به دودوما، موانزا و کیگوما متصل خواهد کرد و هدف آن کاهش چشمگیر زمان و هزینه حمل‌ونقل بار و مسافر در کریدور مرکزی است. این پروژه موقعیت تانزانیا را به عنوان یک هاب لجستیکی منطقه‌ای به شدت تقویت می‌کند (CPCS, 2009).

تانزانیا با دسترسی مستقیم به اقیانوس هند و برخورداری از دریاچه‌های بزرگ، از موقعیت دریایی و آبی استراتژیک بهره‌مند است. بندر دارالسلام بزرگ‌ترین و مهم‌ترین بندر اقیانوسی کشور است که بیش از ۹۰ درصد تجارت دریایی تانزانیا و حجم قابل توجهی از بار ترانزیتی کشورهای همسایه را مدیریت می‌کند. بنادر تانگا و امتوارا^۲ نیز نقش مهمی در خدمت‌رسانی به مناطق شمالی و جنوبی کشور دارند.

بندر موانزا در دریاچه ویکتوریا، یک مرکز ارتباطی کلیدی برای تجارت با اوگاندا و کنیا است و بار را از طریق حمل‌ونقل ترکیبی (ریلی-آبی) به کریدور مرکزی متصل می‌کند. بندر کیگوما در دریاچه تانگانیکا نیز به عنوان دروازه‌ای برای تجارت با جمهوری دموکراتیک کنگو، بوروندی و زامبیا عمل می‌کند.

صادرات و واردات چندین کشور محصور در خشکی به شدت به بنادر و کریدورهای تانزانیا، به ویژه کریدور مرکزی وابسته است. توسعه راه‌آهن SGR و بهسازی ظرفیت بندر دارالسلام، زنجیره ارزش لجستیکی کل منطقه را متحول خواهد کرد. این تحولات تانزانیا را به یک رقیب جدی برای کریدور شمالی (که از بندر مومباسا در کنیا می‌گذرد) تبدیل کرده و گزینه‌ای سریع‌تر و ارزان‌تر برای تجارت منطقه‌ای ارائه می‌دهد.

۵. جایگاه تانزانیا در ساختارهای منطقه‌ای و قاره‌ای

تانزانیا به دلیل موقعیت جغرافیایی استراتژیک خود، به عنوان یک پل ارتباطی میان بلوک‌های اقتصادی شرق و جنوب آفریقا عمل می‌کند. این کشور با عضویت همزمان در جامعه شرق آفریقا

1-. Tanzania Standard Gauge Railway (SGR)

2-. Mtwara

(EAC) و جامعه توسعه جنوب آفریقا (SADC)، نقشی منحصر به فرد در فرآیندهای همگرایی قاره‌ای ایفا می‌کند. این عضویت دوگانه، تانزانیا را به یک محور کلیدی برای تجارت و ترانزیت در منطقه تبدیل کرده است. در جدول زیر، فهرست سازمان‌ها و توافقنامه‌های اقتصادی مرتبط با تانزانیا ارائه شده است:

جدول ۱: عضویت تانزانیا در اتحادیه‌ها و سازمان‌های منطقه‌ای، قاره‌ای و جهانی

نام سازمان / پیمان	نوع / سطح	حوزه فعالیت	سال عضویت	مزایا و نقش برای تانزانیا
جامعه شرق آفریقا (EAC)	منطقه‌ای (بازار مشترک)	تجارت آزاد، اتحادیه گمرکی، حرکت آزاد افراد، سرمایه و کالاها	۲۰۰۰	دسترسی بدون تعرفه به بازارهای کنیا، اوگاندا، رواندا، بوروندی، سودان جنوبی و کنگو؛ هماهنگی زیرساختی (مانند پروژه‌های حمل‌ونقل) و همکاری‌های سیاسی.
جامعه توسعه جنوب آفریقا (SADC)	منطقه‌ای	همکاری‌های اقتصادی، سیاسی و امنیتی؛ تسهیل تجارت و توسعه زیرساخت‌ها	۱۹۹۲	مهم‌ترین مزیت استراتژیک: دسترسی به بازارهای بزرگ جنوب آفریقا (مانند آفریقای جنوبی، زامبیا، آنگولا و کنگو)؛ نقش کلیدی به عنوان بندر ورودی برای کشورهای عضو SADC که محصور در خشکی هستند.
منطقه تجارت آزاد سه‌جانبه (TFTA)	منطقه‌ای / چندمنطقه‌ای	ادغام بازارهای EAC, SADC, COMESA هماهنگ‌سازی قوانین تجاری و توسعه زیرساخت‌های مشترک	۲۰۱۵	ایجاد دسترسی به یک بازار واحد عظیم که ۲۶ کشور را در بر می‌گیرد؛ تقویت نقش تانزانیا به عنوان پل ارتباطی میان این سه بلوک.
منطقه تجارت آزاد قاره آفریقا (AfCFTA)	قاره‌ای	ایجاد بازار واحد در سراسر آفریقا برای کالا و خدمات؛ حذف تدریجی تعرفه‌ها و موانع تجاری	۲۰۱۹	دسترسی به بازار ۱.۳ میلیارد نفری قاره؛ فرصت تبدیل شدن به یک هاب تولیدی و لجستیکی در آفریقا با بهره‌گیری از بندر استراتژیک خود.
بانک جهانی	بین‌المللی	تأمین مالی پروژه‌های توسعه‌ای و زیربنایی	۱۹۶۲	دریافت وام و کمک‌های فنی برای پروژه‌های حیاتی مانند راه‌آهن استاندارد (SGR)، توسعه بندر، انرژی، بهداشت و آموزش.
صندوق بین‌المللی پول (IMF)	بین‌المللی	ثبات اقتصاد کلان، ارائه وام‌های حمایتی، مشاوره سیاست‌گذاری مالی	۱۹۶۲	حمایت در مدیریت اقتصاد کلان، حفظ ثبات ارزی و اجرای اصلاحات ساختاری برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی.
سازمان تجارت جهانی (WTO)	بین‌المللی	تنظیم قوانین تجارت جهانی، حل و فصل اختلافات تجاری	۱۹۹۵	تضمین دسترسی به بازارهای جهانی تحت یک چارچوب قانونی مشخص؛ دفاع از منافع تجاری کشور در سطح بین‌المللی.

جایگاه تانزانیا در ساختارهای منطقه‌ای ویژه است. تانزانیا آگاهانه در سال ۲۰۰۰ از COMESA^۱ خارج شد تا بر عضویت خود در EAC و SADC تمرکز کند. این تصمیم استراتژیک به تانزانیا اجازه داده است تا خود را به عنوان محور اتصال شمال-جنوب در آفریقا تثبیت کند و از طریق بنادر خود، به ویژه بندر دارالسلام، به هر دو منطقه خدمت‌رسانی نماید.

عضویت همزمان در EAC و SADC به تانزانیا این امکان را می‌دهد که از فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری در هر دو منطقه بهره‌مند شود. این کشور می‌تواند کالاهای تولیدی خود را بدون تعرفه به بازارهای پویای شرق آفریقا صادر کند و همزمان به عنوان دروازه اصلی برای تجارت کشورهای SADC (مانند زامبیا، مالاوی و کنگو) با جهان عمل کند. این نقش با سرمایه‌گذاری‌های عظیم در زیرساخت‌ها، به ویژه پروژه راه‌آهن SGR که کریدور مرکزی را مدرنیزه می‌کند، تقویت می‌شود. AfCFTA این پتانسیل را چند برابر می‌کند و به تانزانیا فرصت می‌دهد تا از موقعیت و زیرساخت‌های خود برای تبدیل شدن به یک مرکز لجستیکی و توزیع در سطح قاره بهره‌برداری کند. نهادهایی مانند بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول نیز با تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی و حمایت از ثبات اقتصادی، نقش کلیدی در تحقق این چشم‌انداز دارند. برای بهره‌برداری کامل از این فرصت‌ها، تانزانیا بر موارد زیر تمرکز کرده است:

- تسریع در تکمیل و توسعه زیرساخت‌های کلیدی: به ویژه راه‌آهن SGR، توسعه ظرفیت بنادر و بهبود شبکه جاده‌ای.
- افزایش ظرفیت تولید و صادرات: حرکت از صادرات مواد خام به سمت کالاهای با ارزش افزوده بالاتر برای رقابت در بازارهای EAC و SADC
- هماهنگ‌سازی قوانین و ساده‌سازی فرآیندهای گمرکی: کاهش بروکراسی در مرزها و بنادر برای تقویت جایگاه خود به عنوان یک هاب ترانزیتی کارآمد.

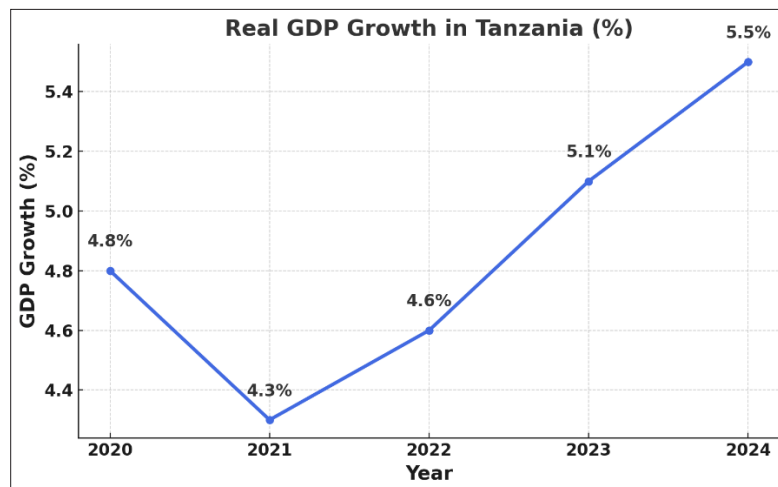
۶. ساختار و وضعیت اقتصاد تانزانیا

اقتصاد تانزانیا در سال‌های اخیر، با وجود چالش‌های جهانی، ثبات و رشد قابل‌توجهی از خود نشان داده است. این کشور که در دسته‌ی کشورهای با درآمد متوسط-پایین قرار دارد، با تکیه بر مدیریت محتاطانه اقتصاد کلان و منابع طبیعی غنی، مسیر رشد را ادامه داده است. رشد

1- Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA)

واقعی تولید ناخالص داخلی عمدتاً ناشی از عملکرد مثبت بخش‌های کشاورزی، معدن، ساختمان و بهبود صنعت گردشگری بود (World Bank, 2024). با تداوم سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیربنایی بزرگ و اصلاحات محیط کسب‌وکار، این رشد در سال‌های آینده نیز ادامه خواهد یافت (AfDB, 2024).

نمودار ۱: تولید ناخالص داخلی تانزانیا از ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴

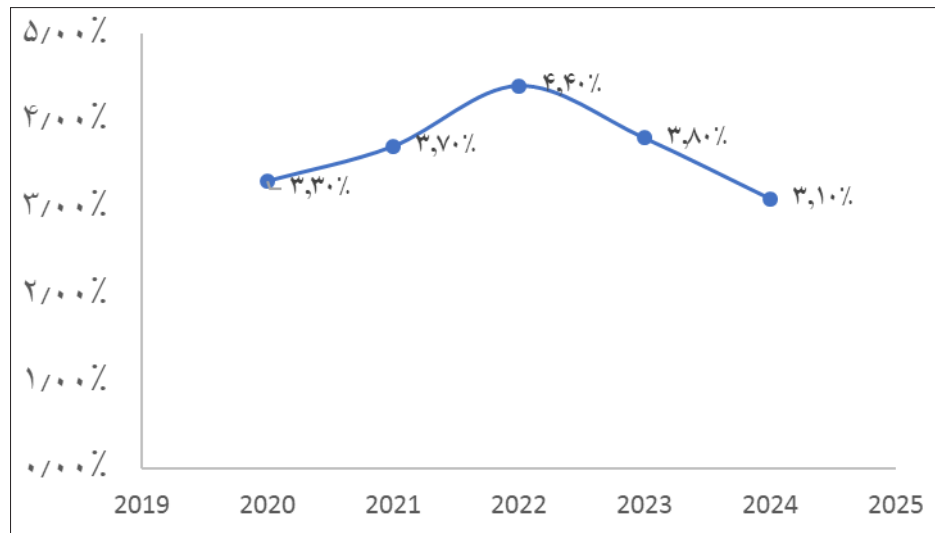
داده‌های نمودار فوق نشان می‌دهند که اقتصاد تانزانیا طی دوره ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ روندی نسبتاً پایدار و رو به رشد داشته است. در سال ۲۰۲۰ به میزان ۴.۸ درصد بسیاری از اقتصادهای جهان تحت تأثیر همه‌گیری کرونا دچار رکود شدند، تانزانیا رشد مثبت نسبتاً خوبی را ثبت کرد. این موضوع به ساختار اقتصادی متکی بر کشاورزی و صادرات مواد اولیه بازمی‌گردد که نسبت به برخی شوک‌های جهانی مقاوم‌تر است. در سال ۲۰۲۱ در حدود ۴.۳ درصد رشد اقتصادی کمی کاهش یافت که می‌تواند ناشی از پیامدهای تداوم کرونا، کاهش تقاضای جهانی و محدودیت‌های تجاری باشد. در سال ۲۰۲۲ به میزان ۴.۶ درصد با کاهش محدودیت‌های کرونا و بهبود تجارت، رشد اندکی افزایش پیدا کرد. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و بخش معدن نیز نقش داشت. در سال ۲۰۲۳ به میزان ۵.۱ درصد، جهش محسوسی در رشد، احتمالاً به دلیل افزایش سرمایه‌گذاری خارجی، توسعه گردشگری و بهبود صادرات طلا و محصولات کشاورزی بوده است. در سال ۲۰۲۴ به میزان ۵.۵ درصد رشد داشت که ادامه مسیر صعودی، نشان‌دهنده ثبات کلان اقتصادی و اجرای سیاست‌های توسعه‌ای است.

به طور کلی، این روند حاکی از آن است که تانزانیا توانسته در برابر بحران‌های جهانی تاب‌آوری نشان دهد و مسیر رشد خود را حفظ کند. این ویژگی برای برنامه‌ریزی سرمایه‌گذاری، چه داخلی و چه خارجی، اهمیت بالایی دارد. شتاب‌گیری رشد به ۵.۱ درصد در سال ۲۰۲۳ و ۵.۵ درصد در ۲۰۲۴، نشان‌دهنده ورود اقتصاد به یک فاز رشد قوی‌تر است. عوامل کلیدی این رشد عبارتند از:

- سرمایه‌گذاری‌های عظیم در زیرساخت‌ها: پروژه‌هایی مانند راه‌آهن استاندارد (SGR)، سد جولیوس نایرره و توسعه بنادر، محرک اصلی بخش ساختمان و صنایع وابسته بوده‌اند.
- رونق بخش معدن: افزایش قیمت جهانی طلا و رشد تولید در سایر مواد معدنی، درآمدهای صادراتی را به شدت تقویت کرده است.
- بهبود در بخش کشاورزی: شرایط آب‌وهوایی مساعد و سیاست‌های حمایتی دولت به افزایش تولیدات کشاورزی منجر شده است.
- رونق گردشگری: بازگشت گردشگران بین‌المللی به سطح پیش از همه‌گیری و تقویت بخش خدمات.

این روند صعودی، همراه با کنترل تورم، چشم‌انداز مثبتی برای سرمایه‌گذاری و تجارت ایجاد کرده است. رشد پایدار تقاضای داخلی و افزایش درآمدهای صادراتی می‌تواند فرصت‌های جذابی برای صادرکنندگان و بازرگانان سایر کشورها فراهم آورد. تورم نیز در تانزانیا مدیریت شده است. بانک مرکزی تانزانیا موفق شده است نرخ تورم را در محدوده مورد نظر خود (کمتر از ۵ درصد) نگه دارد. تورم پس از یک افزایش نسبی در سال ۲۰۲۲ به دلیل فشارهای جهانی قیمت کالاها، در مسیر کاهشی قرار گرفت. نرخ تورم سالانه از ۳.۸ درصد در سال ۲۰۲۳ به حدود ۳.۱ درصد در سال ۲۰۲۴ کاهش یافت. این موفقیت عمدتاً ناشی از عرضه کافی مواد غذایی به دنبال برداشت خوب محصولات کشاورزی و سیاست‌های پولی انقباضی بانک مرکزی بوده است. ثبات نسبی شیلینگ تانزانیا در برابر دلار نیز به کنترل تورم وارداتی کمک کرده است.

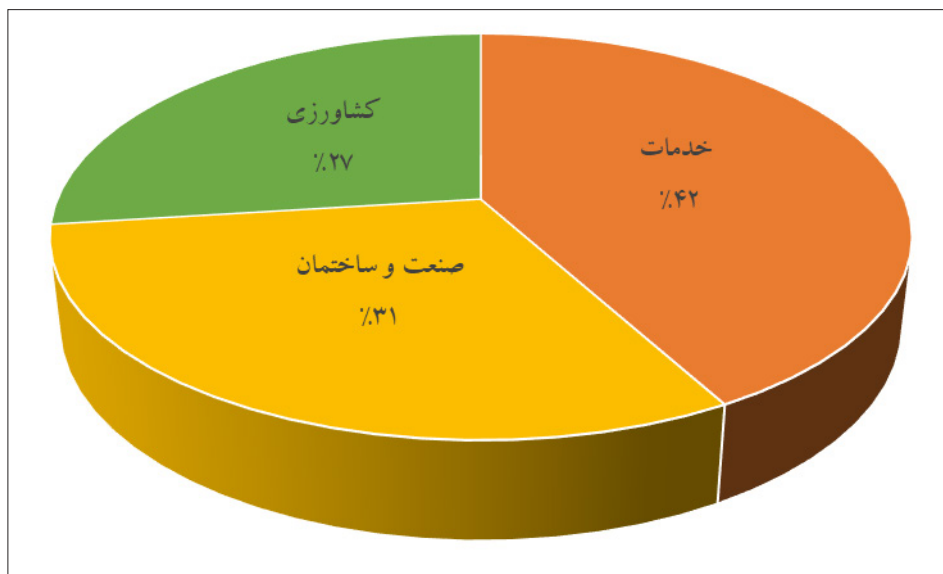
نمودار ۲: نرخ تورم در تانزانیا بین سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴

روند کلی تورم نشان‌دهنده یک محیط اقتصاد کلان با ثبات است که ریسک‌های تجاری را کاهش داده و قدرت خرید مصرف‌کنندگان را حفظ می‌کند. این ثبات، یک مزیت کلیدی برای ورود به بازار تانزانیا محسوب می‌شود. اقتصاد تانزانیا ساختاری متنوع دارد و هیچ بخشی به تنهایی تسلط کامل بر تولید ناخالص داخلی ندارد. این تنوع، اقتصاد را در برابر شوک‌های بخشی مقاوم‌تر می‌کند. بر اساس آخرین آمارها، ساختار اقتصاد به شرح زیر است:

- بخش خدمات: با سهمی حدود ۴۲ درصد از تولید ناخالص داخلی، بزرگترین بخش اقتصاد تانزانیا است. این بخش پیش‌ران اصلی رشد در سال‌های اخیر بوده است.
- بخش صنعت و ساختمان: این بخش حدود ۳۱ درصد از اقتصاد را تشکیل می‌دهد و با سرعت بالایی در حال رشد است.
- بخش کشاورزی: با وجود سهم حدود ۲۷ درصدی در تولید ناخالص داخلی، ستون فقرات اشتغال کشور است و معیشت حدود دو سوم جمعیت به آن وابسته است (World Bank, 2025; African Development Bank, 2024).

نمودار ۳: بخش‌های سه گانه اقتصاد تانزانیا بر مبنای درصد در ۲۰۲۴

بخش خدمات موتور رشد اقتصاد این کشور است. در این حوزه گردشگری، یکی از منابع اصلی درآمد ارزی تانزانیا است. جاذبه‌هایی مانند قله کلیمانجارو، پارک ملی سرنگتی و جزایر زنگبار، سالانه گردشگران زیادی را به خود جذب می‌کنند. رشد این بخش تأثیر مستقیمی بر زیربخش‌های دیگر مانند هتل‌داری و رستوران‌داری، حمل‌ونقل و تجارت عمده و خرده‌فروشی دارد. علاوه بر گردشگری، خدمات مالی و بیمه و ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) نیز در حال گسترش سریع هستند و به مدرن‌سازی اقتصاد کمک می‌کنند.

بخش کشاورزی: تأمین‌کننده امنیت غذایی و اشتغال کشاورزی نقشی حیاتی در اقتصاد و جامعه تانزانیا ایفا می‌کند. این بخش نه تنها امنیت غذایی کشور را تأمین می‌کند، بلکه ماده اولیه بسیاری از صنایع تبدیلی را نیز فراهم می‌آورد. محصولات کشاورزی عمده صادراتی تانزانیا طیف وسیعی از کالاهای در بر می‌گیرد.

جدول ۲: محصولات کشاورزی عمده تانزانیا و مقاصد صادراتی

محصول	ارزش تقریبی صادرات	مقاصد اصلی صادراتی	ملاحظات
بادام هندی	یکی از بزرگترین تولیدکنندگان آفریقا	هند، ویتنام، امارات	مهم‌ترین محصول کشاورزی صادراتی از نظر ارزش.
طلا	حدود ۵ میلیارد دلار	هند، امارات متحده عربی، آفریقای جنوبی، چین	اصلی‌ترین کالای صادراتی تانزانیا است و بخش بزرگی از درآمد های ارزی را تشکیل می‌دهد.
تنباکو	متغیر	بازارهای آسیایی و اروپایی	یکی از محصولات سنتی و مهم صادراتی.
قهوه	متغیر	آلمان، ژاپن، ایتالیا	قهوه عربیکا و روبوستای تانزانیا در بازارهای جهانی شناخته شده است.
پنبه	متغیر	بازارهای آسیایی	ماده اولیه مهم برای صنعت نساجی داخلی و صادرات.
میخک	محصول استراتژیک (عمدتاً از زنگبار)	اندونزی، هند، سنگاپور	زنگبار یکی از قطب‌های تاریخی تولید میخک در جهان است.
حبوبات خشک	حدود ۳۵۲ میلیون دلار	هند، امارات متحده عربی، اوگاندا	تقاضای بالایی در بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی دارد.

(FAO, 2024; Observatory of Economic Complexity [OEC], 2025; World Bank, 2025).

اقتصاد صادراتی تانزانیا ترکیبی از کالاهای معدنی با ارزش بالا و محصولات کشاورزی متنوع است. این کشور در تأمین بازارهای جهانی با مواد خام، از جمله طلا و بادام هندی، نقش مهمی دارد.

۱. کالاهای اصلی با ارزش بالا

- طلا: با ارزش تقریبی ۵ میلیارد دلار، طلا ارزشمندترین کالای صادراتی تانزانیا است. این محصول نه تنها منبع اصلی درآمد ارزی کشور است، بلکه نقش حیاتی در ثبات و رشد اقتصادی ایفا می‌کند. مقاصد اصلی آن هند و امارات متحده عربی هستند که نشان‌دهنده روابط تجاری قوی تانزانیا با این دو کشور به عنوان مراکز بزرگ تجارت طلا در جهان است. همچنین صادرات به آفریقای جنوبی و چین نشان‌دهنده دسترسی این محصول به بازارهای جهانی است.

- بادام هندی: هرچند ارزش دقیق آن مشخص نیست، اما این محصول به عنوان مهم‌ترین محصول کشاورزی صادراتی از نظر ارزش شناخته می‌شود. با توجه به اینکه تانزانیا یکی از

بزرگترین تولیدکنندگان آفریقا در این زمینه است، صادرات بادام هندی بخش قابل توجهی از اقتصاد کشاورزی را تشکیل می‌دهد. مقاصد صادراتی آن عمدتاً کشورهای آسیایی مانند هند و ویتنام هستند که در فرآوری و بسته‌بندی بادام هندی تخصص دارند.

- قهوه: قهوه تانزانیا، به ویژه انواع عربیکا و روبوستا، در بازارهای جهانی شناخته شده است. مقاصد صادراتی آن شامل کشورهای توسعه یافته‌ای مانند آلمان، ژاپن و ایتالیا است که نشان می‌دهد قهوه تانزانیا به عنوان یک محصول باکیفیت و ممتاز شناخته می‌شود و به بازارهای مصرف‌کننده نهایی راه پیدا کرده است.

- میخک: این محصول یک کالای استراتژیک است که عمدتاً در زنگبار کشت می‌شود. شهرت تاریخی زنگبار به عنوان «جزیره ادویه» به دلیل تولید میخک، اهمیت این محصول را برای اقتصاد محلی تأیید می‌کند. مقاصد صادراتی آن، به ویژه اندونزی، به عنوان یک مصرف‌کننده بزرگ میخک برای تولید کرتک (نوعی سیگار محلی) بسیار حیاتی است.

- حبوبات خشک: با ارزش صادراتی حدود ۳۵۲ میلیون دلار، این محصول نشان‌دهنده یک بخش مهم و رو به رشد در صادرات کشاورزی است. تقاضای بالای آن در بازارهای منطقه‌ای مانند اوگاندا و بازارهای بین‌المللی مانند هند و امارات، اهمیت آن را در تأمین امنیت غذایی و تجارت منطقه‌ای و جهانی نشان می‌دهد.

- تنباکو و پنبه: این محصولات نیز به عنوان کالاهای سنتی و مهم صادراتی شناخته می‌شوند. پنبه علاوه بر صادرات به بازارهای آسیایی، به عنوان یک ماده اولیه مهم برای صنعت نساجی داخلی نیز استفاده می‌شود که نشان‌دهنده نقش دوگانه آن در اقتصاد داخلی و خارجی است (FAO, 2024; World Bank, 2025).

مقاصد صادراتی نشان می‌دهد که تجارت تانزانیا به شدت به چند شریک کلیدی وابسته است. دو کشور هند و امارات متحده عربی به عنوان اصلی‌ترین شرکای تجاری تانزانیا شناخته می‌شوند، زیرا خریداران عمده طلا، بادام هندی و حبوبات خشک هستند. این وابستگی نشان می‌دهد که روابط تجاری با این کشورها برای اقتصاد تانزانیا بسیار حیاتی است. با این حال، تانزانیا توانسته است بازارهای خود را برای محصولات خاص مانند قهوه (آلمان، ژاپن، ایتالیا) و میخک (اندونزی، سنگاپور) متنوع کند. این تنوع در مقاصد صادراتی به کاهش ریسک وابستگی

به یک بازار واحد کمک می‌کند. این کشور روابط تجاری قوی با بازارهای کلیدی در آسیا و خاورمیانه دارد و همزمان در حال گسترش دسترسی خود به بازارهای تخصصی در اروپا و شرق آسیا است.

بخش صنعت: نیروی محرکه تحول اقتصادی بخش صنعت، به ویژه ساخت‌وساز و معدن، رشد چشمگیری را تجربه می‌کند. سرمایه‌گذاری‌های دولتی در زیرساخت‌ها، رونق بی‌سابقه‌ای در بخش ساخت‌وساز ایجاد کرده است. بخش معدن نیز با محوریت استخراج طلا، الماس و به تازگی گرافیت و نیکل، یکی از منابع اصلی درآمد ارزی کشور است. بخش تولید نیز با رشد خوبی همراه بوده و عمدتاً بر فرآوری محصولات کشاورزی (مانند تولید شکر، نوشیدنی‌ها و منسوجات) و تولید مصالح ساختمانی (سیمان و فولاد) متمرکز است. دولت تانزانیا با ایجاد مناطق ویژه اقتصادی و پارک‌های صنعتی، به دنبال جذب سرمایه‌گذاری خارجی برای توسعه صنایع با ارزش افزوده بالاتر است.

بخش خدمات در تانزانیا، با سهمی بالغ بر ۴۲ درصد از تولید ناخالص داخلی، موتور اصلی رشد اقتصادی این کشور است. این بخش شامل زیرمجموعه‌های متنوعی است که هر یک پتانسیل‌های قابل توجهی برای همکاری با ایران دارند.

در سال‌های اخیر، بخش مالی و بانکی تانزانیا شاهد رشد چشمگیری بوده است. این کشور تلاش می‌کند با ارائه خدمات نوین مالی، نظیر بانکداری دیجیتال و موبایل‌بانک، دسترسی به خدمات مالی را برای عموم مردم تسهیل کند. این روند مدرن‌سازی، فرصت‌های جدیدی را برای همکاری با بانک‌ها و مؤسسات مالی ایران فراهم می‌کند.

برقراری روابط کارگزاری بین بانک‌های دو کشور، تسهیل مبادلات ارزی و ارائه خدمات بیمه‌ای مشترک برای سرمایه‌گذاران و تجار، از جمله راهکارهای تقویت این بخش است. همچنین، شرکت‌های فین‌تک ایرانی می‌توانند با سرمایه‌گذاری در بازار تانزانیا، به توسعه فناوری‌های مالی در این کشور کمک کنند. این همکاری‌ها می‌تواند موانع مالی و بانکی موجود بر سر راه تجارت دو کشور را تا حد زیادی برطرف کند.

بازار ICT در تانزانیا در حال گسترش سریع است و دولت این کشور نیز سرمایه‌گذاری قابل توجهی در زیرساخت‌های اینترنت و ارتباطات انجام داده است. افزایش نفوذ اینترنت و استفاده از

تلفن‌های همراه هوشمند، بستری مناسب برای توسعه خدمات دیجیتال فراهم کرده است.

شرکت‌های خارجی فعال در حوزه ICT می‌توانند با ارائه نرم‌افزارهای کاربردی، پلتفرم‌های تجارت الکترونیک، خدمات ابری و آموزش‌های تخصصی، در توسعه این بازار نقش داشته باشند. همچنین، سرمایه‌گذاری مشترک در ساخت مراکز داده و توسعه زیرساخت‌های شبکه می‌تواند به تقویت روابط دو کشور در این حوزه کمک کند.

موقعیت جغرافیایی تانزانیا به‌عنوان دروازه ورود به کشورهای همسایه محصور در خشکی، اهمیت بندر دارالسلام را دوچندان کرده است. توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل، نظیر بنادر، فرودگاه‌ها و شبکه‌های ریلی، برای تسهیل تجارت منطقه‌ای حیاتی است.

شرکت‌های خارجی می‌توانند با ارائه خدمات فنی و مهندسی در پروژه‌های عمرانی حمل‌ونقل، نظیر توسعه بنادر و ساخت جاده‌ها، به این کشور کمک کنند. همچنین، ایجاد خطوط کشتیرانی مستقیم و ارائه خدمات لجستیکی مشترک می‌تواند باعث کاهش هزینه‌ها و افزایش سرعت مبادلات تجاری بین ایران و تانزانیا شود.

بخش خدمات با سهم ۴۲ درصدی از تولید ناخالص داخلی، بزرگ‌ترین بخش اقتصاد تانزانیا است. این بخش در سال‌های اخیر رشد قابل توجهی داشته و به‌ویژه زیربخش‌های گردشگری، مالی و فناوری اطلاعات، پتانسیل بالایی برای همکاری با ایران دارند.

در سال ۲۰۲۳، درآمد حاصل از گردشگری در تانزانیا به ۳.۳۷ میلیارد دلار افزایش یافت که نسبت به سال ۲۰۲۲ (۲.۵۳ میلیارد دلار) ۳۳.۵ درصد رشد داشت. متوسط هزینه هر گردشگر در هر شب در سال ۲۰۲۳ به ۲۵۰ دلار رسید که نسبت به سال قبل ۱۷ درصد افزایش یافته است (World Travel & Tourism Council, 2024).

طبق گزارش‌های رسمی، تانزانیا در سال ۲۰۲۴ موفق به جذب ۵.۳۶ میلیون گردشگر شد که نسبت به سال ۲۰۲۳ (۱.۸۰۸ میلیون نفر) رشد قابل توجهی داشته است. از این تعداد، ۲.۱۴ میلیون نفر گردشگر بین‌المللی و ۳.۲۲ میلیون نفر گردشگر داخلی بودند (jambointernationaltour.com). جدول زیر تعداد گردشگران بین‌المللی را که از منابع عمده درآمد کشور محسوب می‌شوند نشان می‌دهد.

جدول ۳: روند رشد سالانه تعداد گردشگران بین‌المللی

سال	تعداد گردشگران بین‌المللی
۲۰۲۲	۹۳۸۸۹ نفر
۲۰۲۳	۱۱۸۱۸۶ نفر
۲۰۲۴	۲۱۴۱۸۹۵ نفر

درآمد حاصل از گردشگری در تانزانیا در سال ۲۰۲۴ به ۴ میلیارد دلار آمریکا رسید که نسبت به سال ۲۰۲۳ (۳.۴ میلیارد دلار) افزایش یافته است. این رشد نشان‌دهنده اهمیت روزافزون صنعت گردشگری در اقتصاد ملی است. برخی از جاذبه‌های گردشگری محبوب در تانزانیا عبارتند از پارک ملی سرنگتی، کوه کلیمانجارو، جزیره زنگبار، منطقه حفاظت‌شده نگورونگورو و پارک ملی تارانگیره. این مقاصد به‌ویژه برای علاقه‌مندان به حیات وحش، کوهنوردی و سواحل زیبا جذابیت دارند. بیشترین تعداد گردشگران بین‌المللی به ترتیب از کشورهای زیر وارد تانزانیا شدند:

۱. آلمان
۲. هند
۳. چین
۴. امارات متحده عربی
۵. ایالات متحده آمریکا (Maliasili.go.tz)

در سال ۲۰۲۳، کل دارایی‌های بخش بانکی تانزانیا با ۱۷.۸ درصد رشد به ۵۴.۴ تریلیون شیلینگ تانزانیا (حدود ۲۱ میلیارد دلار) رسید. سود پیش از مالیات بانک‌ها با ۶۳.۵ درصد افزایش به ۱.۵ تریلیون شیلینگ رسید که نشان‌دهنده عملکرد قوی این بخش است (Bank of Tanzania, 2024).

بخش صنعت و ساختمان: بخش صنعت و ساختمان در تانزانیا حدود ۳۱ درصد از اقتصاد را تشکیل می‌دهد و با سرعت بالایی در حال رشد است. دولت تانزانیا با هدف تبدیل این کشور به یک اقتصاد صنعتی و متوسط تا سال ۲۰۲۵، سرمایه‌گذاری زیادی در این بخش انجام داده است. این امر فرصت‌های مناسبی را برای همکاری‌های صنعتی و عمرانی با ایران ایجاد کرده است.

توجه به نقش کلیدی کشاورزی در اقتصاد تانزانیا، صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات کشاورزی از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. فرآوری محصولات صادراتی مانند قهوه، چای، پنبه و ادویه‌جات می‌تواند ارزش افزوده قابل توجهی برای اقتصاد این کشور ایجاد کند.

شرکت‌های خارجی فعال در زمینه صنایع غذایی می‌توانند با سرمایه‌گذاری در احداث کارخانه‌های فرآوری محصولات کشاورزی در تانزانیا، هم به امنیت غذایی این کشور کمک کنند و هم بازار صادراتی جدیدی برای محصولات خود ایجاد کنند. تبادل فناوری و دانش فنی در زمینه تولید، بسته‌بندی و فرآوری مواد غذایی نیز می‌تواند به افزایش کیفیت و رقابت‌پذیری محصولات تانزانیایی کمک کند.

تانزانیا دارای ذخایر غنی معدنی است که شامل طلا، الماس، نیکل، مس و گاز طبیعی می‌شود. با این حال، بخش زیادی از این ذخایر هنوز به‌طور کامل استخراج نشده‌اند. در ادامه جدول مربوط به این معادن آورده شده است.

جدول ۴: معادن و منابع انرژی تانزانیا

نوع معدن / منبع	ذخایر / ظرفیت	تولید سالانه	پراکندگی جغرافیایی	شرکت‌های بهره‌بردار
طلا	حدود ۴۵ میلیون اونس	حدود ۵۰ تن	شمال غربی (Buckreef Bulyanhulu)	Barrick Gold Corporation, AngloGold Ashanti
الماس	نامشخص	متغیر	معدن Williamson، استان Shinyanga	Pink Diamonds Investments
نیکل	۵۲.۲ میلیون تن با عیار ۱.۹۸ درصد	حدود ۵۰,۰۰۰ تن	شمال غربی	Lifezone Metals (84%), Tembo Nickel Corporation (16%)
مس	متغیر	متغیر	غرب و جنوب تانزانیا	Baridi Group Ltd, MTB Copper Mining Company Ltd, Resource Mining Corporation
گاز طبیعی	حدود ۵۷ تریلیون فوت مکعب	حدود ۱۱۰ میلیارد فوت مکعب	سواحل اقیانوس هند Mtwara و Lindi	TPDC, Equinor, Shell, ExxonMobil, Ophir Energy

(Tanzania Gold Production and Reserves, 2021 & Williamson Diamond Mine, 2022; Mining Weekly, 2025 & Business Wire, 2025; AI Journ, 2025; Reuters, 2025 & Baridi Group Ltd, n.d.; MTB Mining, n.d. & Offshore Technology, 2024; TanzaniaInvest, 2025; Reuters, 2024)

کشورهای دارای تجربه مناسب در زمینه استخراج و فرآوری مواد معدنی، می‌تواند به‌عنوان یک شریک استراتژیک برای تانزانیا عمل کنند. شرکت‌های معدنی می‌توانند با سرمایه‌گذاری در پروژه‌های اکتشاف و استخراج معادن، به توسعه این بخش کمک کنند. انتقال فناوری و ارائه خدمات مهندسی در زمینه فرآوری مواد معدنی نیز از دیگر زمینه‌های همکاری است.

دولت تانزانیا پروژه‌های عمرانی بزرگی را برای توسعه زیرساخت‌های کشور در دست اجرا دارد، از جمله ساخت خطوط ریلی، جاده‌ها، سدها و نیروگاه‌ها. شرکت‌های پیمانکاری و مهندسی می‌توانند با شرکت در مناقصه‌های بین‌المللی و اجرای این پروژه‌ها، نقش مهمی در توسعه زیرساخت‌های تانزانیا ایفا کنند. تأمین مصالح ساختمانی، مانند سیمان و فولاد، نیز می‌تواند یک فرصت تجاری سودآور برای ایران باشد.

صنعت نساجی در تانزانیا، با توجه به تولید پنبه در این کشور، پتانسیل بالایی دارد. با این حال، این صنعت نیازمند سرمایه‌گذاری در فناوری‌های نوین و بازسازی تجهیزات است. شرکت‌های نساجی خارجی می‌توانند با سرمایه‌گذاری در کارخانه‌های نساجی تانزانیا و ارائه فناوری‌های پیشرفته، به بهبود کیفیت و افزایش تولید این صنعت کمک کنند. فعالیت در این زمینه می‌تواند منجر به تولید پوشاک باکیفیت برای بازارهای داخلی و صادراتی شود.

بخش صنعت و ساختمان با سهمی حدود ۳۱ درصد از تولید ناخالص داخلی، با سرعت زیادی در حال رشد است. این بخش شامل صنایع معدنی، ساختمانی، و تولیدی است که هر یک فرصت‌های مهمی را برای همکاری با ایران فراهم می‌کنند.

- تانزانیا یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان طلا در آفریقا است و در سال ۲۰۲۳، ۹۳.۷ درصد از صادرات این کشور به سوئیس (بیش از ۳۲۸ میلیون فرانک سوئیس) را طلا تشکیل می‌داد.
- در سال مالی ۲۰۲۳/۲۰۲۴، درآمد دولت از بخش معدن به ۷۵۳.۸ میلیارد شیلینگ تانزانیا (حدود ۲۹۰ میلیون دلار) رسید که نشان‌دهنده رشد این بخش است.
- تولیدات بخش تولیدی در تانزانیا در سال ۲۰۲۳ به ۶.۶۴ میلیارد دلار رسید که نسبت به سال قبل ۷.۰۹ درصد افزایش داشت.
- ارزش کل بازار فعالیت‌های ساختمانی در سال ۲۰۲۳ حدود ۲۲.۸ تریلیون شیلینگ (تقریباً

۹.۵ میلیارد دلار) بوده است (African Development Bank, 2024; Observatory of

Economic Complexity, 2025).

بخش کشاورزی با وجود سهم حدود ۲۷ درصدی در تولید ناخالص داخلی، ستون فقرات اقتصاد و جامعه تانزانیا است. این بخش بیش از ۶۵ درصد از جمعیت فعال کشور را در خود جای داده و تأمین‌کننده امنیت غذایی و معیشت مردم است. این کشور طیف گسترده‌ای از محصولات کشاورزی را تولید می‌کند. محصولات اصلی شامل ذرت، برنج، کاساوا و موز برای مصارف داخلی است. محصولات صادراتی نیز شامل قهوه، چای، پنبه، بادام هندی، تنباکو و ادویه‌جاتی مانند میخک و هل می‌شود. زنگبار به‌عنوان یکی از مراکز اصلی تولید ادویه‌جات شناخته می‌شود و از دیرباز به «جزیره ادویه» شهرت داشته است.

بخش کشاورزی تانزانیا با چالش‌های متعددی مانند وابستگی به بارش باران، نبود زیرساخت‌های کافی برای آبیاری و بهره‌وری پایین روبرو است. این چالش‌ها، فرصت‌های مناسبی برای همکاری با دیگر کشورها را ایجاد کند.

سرمایه‌گذاری در پروژه‌های آبیاری و ساخت سدها، می‌تواند باعث افزایش بهره‌وری کشاورزی در این کشور شود. همچنین، تبادل دانش و تجربه در زمینه کشاورزی مدرن، استفاده از بذرهای اصلاح‌شده و مبارزه با آفات نباتی می‌تواند به بهبود وضعیت کشاورزی تانزانیا کمک کند. تانزانیا یکی از کشورهای غنی در منابع آبی در آفریقا است، با ترکیبی از دریاچه‌ها، رودخانه‌ها، آب‌های زیرزمینی و تالاب‌ها به شرح زیر، پتانسیل‌های سرمایه‌گذاری و تجارت را بوجود آورده است:

- دریاچه ویکتوریا: بزرگ‌ترین دریاچه آفریقا و دومین دریاچه بزرگ جهان، در شمال غرب تانزانیا قرار دارد. منبع اصلی آب شیرین، ماهی و نیروی برق آبی برای کشور است.
- دریاچه تانگانیکا: عمیق‌ترین دریاچه آفریقا و دومین دریاچه عمیق جهان، در غرب کشور قرار دارد. علاوه بر آب شیرین، منبع مهم ماهی و گردشگری است.
- دریاچه نیاسا (مالاوی): بخشی از مرز جنوب غربی تانزانیا را تشکیل می‌دهد و برای صید ماهی و گردشگری اهمیت دارد.

- رود تانا و روپو: تأمین آب شرب، کشاورزی و آبیاری بخش وسیعی از زمین‌های زراعی.
 - رود سانگا و روهورما: منابع مهم انرژی آبی و فعالیت‌های کشاورزی و ماهیگیری.
 - تانزانیا دارای منابع عظیم آب زیرزمینی در مناطق نیمه‌خشک شمالی و جنوبی است که برای کشاورزی، شرب و صنایع حیاتی است.
 - تالاب‌های یولی و کاکو به کنترل سیلاب، حفظ تنوع زیستی و تأمین آب کشاورزی کمک می‌کنند.
 - این منابع فصلی نقش مهمی در تنظیم چرخه آب و مقابله با خشکسالی دارند.
- با توجه به وابستگی دو سوم جمعیت به کشاورزی، طرح‌های آبیاری مدرن و شبکه‌های آبیاری قطره‌ای و اسپری، بازده محصول را افزایش می‌دهند. سرمایه‌گذاری در سدها، کانال‌ها و تجهیزات آبیاری هوشمند، امکان تولید محصولات صادراتی با کیفیت بالا را فراهم می‌کند. تانزانیا دارای پتانسیل بالا برای نیروگاه‌های برق آبی کوچک و متوسط است. پروژه‌های LPG و انرژی ترکیبی با آب می‌توانند برق پایدار برای صنایع و جمعیت شهری فراهم کنند و به کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی کمک کنند.

جدول ۵: منابع آب و حوزه‌های سرمایه‌گذاری در آن در تانزانیا

حوزه سرمایه‌گذاری	فرصت‌ها	پتانسیل سودآوری	ریسک‌ها
آبیاری کشاورزی	افزایش بازده محصولات صادراتی، فناوری‌های نوین	بالا	کمبود زیرساخت، خشکسالی
انرژی آبی	تولید برق پایدار، حمایت دولت و بانک جهانی	متوسط تا بالا	وابستگی به جریان آب و تغییرات اقلیمی
گردشگری آبی	هتل، تفریحات آبی، سفرهای اکو-توریستی	بالا	نوسانات گردشگری، تغییرات محیطی
تأمین آب شهری و صنعتی	فناوری تصفیه و توزیع آب	بالا	سرمایه‌گذاری اولیه سنگین، نیاز به مجوز
مدیریت منابع	حفاظت از تالاب‌ها و کیفیت آب	متوسط	نیاز به همکاری با دولت و رعایت قوانین محیط زیست

(African Development Bank, 2024 & World Bank, 2025 & UN DESA, 2024 & United Republic of Tanzania, 2023)

تانزانیا با داشتن سواحل طولانی و منابع آبی غنی، دارای پتانسیل بالایی در بخش شیلات است.

دریاچه ویکتوریا، به‌عنوان بزرگ‌ترین دریاچه آب شیرین آفریقا، منبع اصلی صید ماهی برای این کشور است. سرمایه‌گذاری در بخش شیلات تانزانیا، به توسعه این صنعت کمک می‌کند. همچنین، همکاری در زمینه دامپروری، از جمله ارائه فناوری‌های نوین در پرورش دام و تولید فرآورده‌های دامی، می‌تواند به افزایش تولیدات این بخش منجر شود.

با وجود اینکه سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ حدود ۲۳.۷ درصد بوده، این بخش همچنان معیشت حدود دو سوم جمعیت را تأمین می‌کند و نقشی حیاتی در اقتصاد این کشور ایفا می‌کند.

- صادرات محصولات کشاورزی تانزانیا در سال مالی ۲۰۲۴/۲۰۲۳ به ۳.۵۴ میلیارد دلار رسید که نسبت به سال مالی قبل ۱.۲۱ میلیارد دلار افزایش نشان می‌دهد.

- تولید دانه‌های روغنی مانند بادام هندی در فصل ۲۰۲۴/۲۰۲۳ به ۳۰۵,۰۱۴ تن رسید که نسبت به سال قبل (۱۸۹,۱۱۴ تن) رشد چشمگیری داشته است. صادرات این محصول در همین دوره ۲۲۷ میلیون دلار درآمدزایی داشته است.

- تولید پنبه در سال ۲۰۲۴/۲۰۲۳ به ۲۸۲,۵۱۰ تن رسید که نشان‌دهنده افزایش قابل توجهی نسبت به سال قبل (۱۷۴,۴۸۶ تن) است (Food and Agriculture Organization, 2024).

۷. رقبای تجاری در تانزانیا

تحلیل روابط تجاری تانزانیا با دیگر کشورها، نیازمند بررسی زمینه‌های تاریخی و اقتصادی است. این روابط فراتر از تجارت صرف کالاها بوده و ریشه‌های عمیقی در تاریخ، سیاست و همکاری‌های بین‌المللی دارند.

۱. هند: رابطه تجاری تانزانیا و هند قدمت طولانی دارد و به قرن‌ها پیش بازمی‌گردد. ارتباطات اولیه از طریق بازرگانان هندی که در سواحل شرق آفریقا، به ویژه زنگبار، فعالیت می‌کردند شکل گرفت. این بازرگانان در تجارت ادویه (میخک) و منسوجات نقش داشتند. مهاجرت هندی‌ها به شرق آفریقا در دوران استعمار بریتانیا، به منظور کار در راه‌آهن و توسعه زیرساخت‌ها، این روابط را تقویت کرد. بسیاری از خانواده‌های هندی در تانزانیا ساکن شدند و به بخش‌های تجاری و اقتصادی کشور وارد شدند. امروزه هند یکی از شرکای کلیدی تانزانیا است. هند به

عنوان یک بازار بزرگ و در حال رشد، به طور فزاینده‌ای به طلا (برای جواهرسازی)، بادام هندی (برای فرآوری و مصرف داخلی) و حبوبات (برای تأمین امنیت غذایی) نیاز دارد. این نیازها، هند را به یکی از خریداران اصلی محصولات تانزانیا تبدیل کرده است. همچنین، شرکت‌های هندی سرمایه‌گذاری‌های زیادی در بخش‌های مختلف تانزانیا، از جمله کشاورزی و داروسازی انجام داده‌اند.

۲. امارات متحده عربی: امارات به عنوان یک مرکز تجاری و توزیع مجدد جهانی، نقش مهمی در تجارت تانزانیا ایفا می‌کند. روابط تجاری بین سواحل شرق آفریقا و شبه‌جزیره عربستان به قرن‌ها پیش و به تجارت ادویه و طلا بازمی‌گردد. امارات، به ویژه دبی، از دیرباز به عنوان یک هاب تجاری برای کالاهای ورودی از آفریقا و آسیا شناخته شده است. این تاریخچه تجارت دریایی، پایه‌های روابط کنونی را شکل داده است. امارات متحده عربی، به ویژه امیرنشین دبی، به عنوان یک مرکز جهانی برای تجارت طلا عمل می‌کند. بنابراین، بخش قابل توجهی از طلای تانزانیا به این کشور صادر می‌شود. امارات همچنین خریدار عمده بادام هندی و حبوبات است، که این کالاها ممکن است برای مصرف داخلی یا به عنوان واسطه‌ای برای توزیع مجدد به سایر نقاط جهان به این کشور صادر شوند.

۳. چین: روابط چین و تانزانیا دارای یک پیشینه تاریخی قوی در زمینه همکاری‌های سیاسی و توسعه‌ای است. روابط دوستانه بین این دو کشور به دهه ۱۹۶۰ و دوران جنگ سرد بازمی‌گردد، زمانی که چین به دنبال گسترش نفوذ خود در آفریقا بود. مهم‌ترین نماد این همکاری، ساخت راه‌آهن تانزانیا-زامبیا (TAZARA) در دهه ۱۹۷۰ بود که توسط چین تأمین مالی و ساخته شد و به عنوان یک پروژه زیرساختی بزرگ برای کمک به زامبیا برای دسترسی به دریا شناخته می‌شود. این پروژه نمادی از همکاری چین با کشورهای در حال توسعه آفریقایی بود. در دوران اخیر، چین به عنوان یک ابرقدرت اقتصادی، به یکی از مقاصد اصلی صادرات طلا تانزانیا تبدیل شده است. علاوه بر طلا، چین در حال حاضر بزرگ‌ترین شریک تجاری تانزانیا از نظر حجم کلی تجارت است و سرمایه‌گذاری‌های گسترده‌ای در بخش‌های مختلف، از جمله زیرساخت‌ها و معادن، انجام داده است.

۴. آلمان، ژاپن، ایتالیا: این کشورها عمدتاً به دلیل کیفیت بالای محصولات کشاورزی تانزانیا، به ویژه قهوه، با این کشور ارتباط تجاری دارند. روابط این کشورها با تانزانیا بیشتر در دوران

پس از استقلال و از طریق تجارت مستقیم و پروژه‌های توسعه‌ای شکل گرفته است. به عنوان مثال، آلمان دارای یک پیشینه تاریخی در تانزانیا به عنوان قدرت استعماری سابق شرق آفریقای آلمان است، اما روابط تجاری مدرن بر اساس منافع اقتصادی متقابل شکل گرفته است. آلمان، ژاپن و ایتالیا بازارهای بزرگی برای قهوه با کیفیت هستند. قهوه عربیکای تانزانیا که در دامنه‌های کوه کلیمانجارو و مناطق دیگر کشت می‌شود، به دلیل طعم و کیفیت خود در این بازارها محبوب است. این کشورها همچنین از طریق واردات این محصول، به کشاورزان تانزانیایی در دسترسی به بازارهای بین‌المللی کمک می‌کنند.

۵. آفریقای جنوبی: تانزانیا و آفریقای جنوبی به عنوان دو قدرت اقتصادی در جنوب و شرق آفریقا، دارای روابط تجاری و سیاسی گسترده‌ای هستند. روابط میان تانزانیا و آفریقای جنوبی به دوران مبارزه علیه آپارتاید بازمی‌گردد. تانزانیا به عنوان حامی اصلی کنگره ملی آفریقا (ANC) و سایر جنبش‌های آزادی‌بخش آفریقایی، نقش مهمی در حمایت از مبارزان علیه رژیم آپارتاید داشت. این روابط سیاسی در دوران مدرن به همکاری‌های اقتصادی تبدیل شده است. آفریقای جنوبی یکی از مقاصد اصلی طلای تانزانیا است و هر دو کشور در همکاری‌های معدنی و تجاری منطقه‌ای مشارکت دارند.

۶. اندونزی: روابط اندونزی با زنگبار (بخشی از تانزانیا) به تجارت تاریخی ادویه، به‌ویژه میخک، بازمی‌گردد. اندونزی یکی از بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان میخک در جهان برای تولید سیگارهای محلی به نام «کرتک» است. این نیاز پایدار، اندونزی را به یک شریک تجاری مهم برای صنعت میخک زنگبار تبدیل کرده است.

۷. ویتنام: روابط تجاری بین این دو کشور بیشتر در سال‌های اخیر و بر اساس منافع اقتصادی شکل گرفته و ریشه تاریخی عمیقی ندارد. ویتنام یک مرکز اصلی فرآوری و بسته‌بندی بادام هندی در جهان است. به همین دلیل، ویتنام خریدار عمده بادام هندی خام از تانزانیا برای استفاده در صنعت فرآوری خود است.

۸. اوگاندا: اوگاندا و تانزانیا هر دو عضو جامعه شرق آفریقا (EAC) هستند و روابط تاریخی و فرهنگی قوی‌ای با یکدیگر دارند. تجارت بین دو کشور عمدتاً بر روی کالاهای کشاورزی مانند حبوبات خشک متمرکز است. اوگاندا به عنوان یک کشور همسایه، یک بازار طبیعی برای

محصولات کشاورزی تانزانیا است.

بر اساس اطلاعات ارائه شده، تانزانیا شرکای تجاری اصلی تانزانیا را می‌توان به چند دسته کلی تقسیم کرد:

۱. شرکای اصلی و کلیدی: این کشورها مهم‌ترین مقاصد صادراتی تانزانیا برای کالاهای با ارزش بالا و همچنین محصولات کشاورزی هستند و عبارتند از:

- هند: یکی از مهم‌ترین و متنوع‌ترین شرکای تجاری تانزانیا است. هند خریدار اصلی طلا، بادام هندی، حبوبات خشک و میخک است. این تنوع نشان‌دهنده عمق روابط تجاری و اهمیت هند به عنوان یک بازار بزرگ و چندمنظوره برای محصولات تانزانیا است.
- امارات متحده عربی: امارات نیز یک شریک تجاری بسیار حیاتی است، به خصوص در بخش طلا و بادام هندی. این کشور به عنوان یک مرکز تجاری و توزیع مجدد در خاورمیانه، نقش مهمی در رساندن کالاهای تانزانیا به بازارهای جهانی ایفا می‌کند.
- چین: به عنوان یکی از خریداران اصلی طلا، چین یک شریک تجاری استراتژیک در بخش معدنی تانزانیا محسوب می‌شود.

۲. شرکای تخصصی: این کشورها برای محصولات خاصی با تانزانیا ارتباط تجاری دارند:

- آلمان، ژاپن، ایتالیا: این کشورها مقاصد اصلی صادرات قهوه تانزانیا هستند. این موضوع نشان می‌دهد که قهوه تانزانیا در بازارهای با کیفیت بالا و پیشرفته شناخته شده و تقاضا دارد.
- ویتنام: این کشور یک خریدار مهم بادام هندی است که به دلیل صنعت فرآوری بادام هندی خود، به عنوان یک شریک تخصصی در این حوزه شناخته می‌شود.
- اندونزی: اندونزی، به دلیل نیاز به میخک برای تولید سیگارهای محلی (کرتک)، یکی از مقاصد اصلی صادرات میخک از زنگبار است.

۳. شرکای منطقه‌ای (آفریقای جنوبی و اوگاندا): آفریقای جنوبی یکی از مقاصد مهم صادرات طلا است و نقش مهمی در تجارت معدنی منطقه ایفا می‌کند و اوگاندا به عنوان یک خریدار مهم حبوبات خشک، نشان‌دهنده اهمیت تجارت درون منطقه‌ای و همکاری‌های تجاری با کشورهای

همسایه است.

در مجموع، می‌توان گفت که تانزانیا روابط تجاری متنوعی دارد، اما تمرکز اصلی صادرات آن بر روی آسیا (هند، چین، ویتنام)، خاورمیانه (امارات) و اروپا (آلمان، ایتالیا) است، در حالی که روابط تجاری با کشورهای همسایه در قاره آفریقا نیز برقرار است. بر اساس آخرین آمار و ارقام موجود برای سال ۲۰۲۴، جدول ۱۰ کشور برتر مقصد صادرات تانزانیا به شرح زیر است. این ارقام نمایانگر ارزش صادرات کالا و خدمات هستند:

جدول ۶: ده کشور برتر مقصد صادرات تانزانیا (سال ۲۰۲۴)

رتبه	کشور	ارزش صادرات (میلیارد دلار آمریکا)	سهم از کل صادرات
۱	هند	۲.۳	٪۱۸
۲	چین	۲.۰	٪۱۶
۳	امارات متحده عربی	۱.۸	٪۱۴
۴	کنیا	۱.۳	٪۱۰
۵	سوئیس	۱.۰	٪۸
۶	بلژیک	۰.۸	٪۶
۷	رواندا	۰.۶	٪۵
۸	اوگاندا	۰.۵	٪۴
۹	هلند	۰.۴	٪۳
۱۰	آلمان	۰.۳	٪۲

Observatory of Economic Complexity, 2025

این آمارها به خوبی اولویت‌ها و روابط تجاری تانزانیا را نشان می‌دهند. تحلیل این داده‌ها سه نکته کلیدی را مشخص می‌کند:

- وابستگی به بازارهای آسیایی و خاورمیانه: هند، چین و امارات متحده عربی به طور مشترک بیش از ۴۸٪ از کل صادرات تانزانیا را به خود اختصاص داده‌اند. این سه کشور اصلی‌ترین شرکای تجاری تانزانیا هستند و صادرات به آن‌ها عمدتاً شامل کالاهای با ارزش بالا و مواد خام است. طلا یکی از مهم‌ترین اقلام صادراتی به این کشورها است. علاوه بر آن، محصولات کشاورزی مانند بادام هندی و حبوبات نیز سهم قابل توجهی دارند.
- نقش حیاتی تجارت منطقه‌ای: کنیا، رواندا و اوگاندا که همگی از اعضای جامعه شرق آفریقا

(EAC) هستند، در میان ۱۰ شریک اصلی تجاری تانزانیا قرار دارند. این امر نشان‌دهنده اهمیت روزافزون تجارت درون منطقه‌ای و همکاری‌های اقتصادی با کشورهای همسایه است. صادرات به این کشورها عمدتاً شامل محصولات کشاورزی و کالاهای مصرفی است که به دلیل نزدیکی جغرافیایی و توافقات تجاری منطقه‌ای، تسهیل می‌شود.

- حضور در بازارهای تخصصی اروپا: کشورهای اروپایی مانند سوئیس، بلژیک، هلند و آلمان نیز در این فهرست حضور دارند. سوئیس به عنوان یک مرکز مالی جهانی، به احتمال زیاد خریدار عمده طلا است. دیگر کشورهای اروپایی نیز عمدتاً برای محصولات کشاورزی با کیفیت بالا، مانند قهوه و تنباکو، با تانزانیا روابط تجاری دارند.

در سال ۲۰۲۴، تانزانیا توانسته است به تعادل خوبی بین روابط تجاری سنتی و استراتژیک خود با کشورهای قدرتمند آسیایی و خاورمیانه و همچنین گسترش تجارت درون منطقه‌ای در شرق آفریقا دست یابد. این تنوع در شرکای تجاری به کاهش ریسک وابستگی به یک بازار واحد کمک کرده و ثبات اقتصادی بیشتری را برای تانزانیا فراهم می‌آورد. جدول ۱۰ کشور برتر واردکننده به تانزانیا به شرح زیر ارائه شده است:

جدول ۷: ده کشور برتر واردکننده کالا و خدمات به تانزانیا (سال ۲۰۲۴)

رتبه	کشور	ارزش واردات (میلیارد دلار)	اقلام اصلی وارداتی
۱	چین	۳.۲	ماشین‌آلات، تجهیزات الکترونیکی، منسوجات، محصولات پلاستیکی
۲	هند	۲.۸	محصولات دارویی، خودرو، مواد غذایی، محصولات نفتی
۳	امارات متحده عربی	۱.۷	محصولات نفتی، روغن خوراکی، محصولات فرآوری شده
۴	آفریقای جنوبی	۱.۰	مواد شیمیایی، محصولات صنعتی، ماشین‌آلات
۵	ژاپن	۰.۶۸	خودرو (نو و دست دوم)، ماشین‌آلات
۶	مالزی	۰.۴۷۸	روغن پالم، محصولات الکترونیکی
۷	تایلند	۰.۳۴۵	برنج، لاستیک، خودرو
۸	آلمان	۰.۲۷۶	ماشین‌آلات صنعتی، تجهیزات پزشکی، مواد شیمیایی
۹	ایالات متحده آمریکا	۰.۱۸۷	تجهیزات ارتباطی، ماشین‌آلات، محصولات دارویی
۱۰	عربستان سعودی	۰.۱۴۲	محصولات نفتی، سوخت‌های معدنی

(International Trade Centre, 2025)

این جدول نشان می‌دهد که واردات تانزانیا عمدتاً تحت تأثیر نیازهای صنعتی، زیرساختی و مصرفی کشور است. کشورهای آسیایی، به ویژه چین و هند، در صدر فهرست واردات قرار دارند. این دو کشور به تنهایی سهم قابل توجهی از واردات تانزانیا را تأمین می‌کنند. چین به عنوان بزرگترین شریک وارداتی، طیف گسترده‌ای از کالاها را به تانزانیا صادر می‌کند، از جمله تجهیزات صنعتی و ماشین‌آلات، کالاهای الکترونیکی، منسوجات و مواد ساختمانی. این امر نشان‌دهنده نیاز تانزانیا به کالاهای صنعتی و مصرفی با قیمت مناسب از چین است. هند دومین واردکننده بزرگ به تانزانیا است و کالاهایی مانند محصولات دارویی، مواد غذایی، خودرو و محصولات نفتی را تأمین می‌کند. این واردات نشان‌دهنده وابستگی تانزانیا به هند برای تأمین کالاهای اساسی و تخصصی است. امارات متحده عربی و عربستان سعودی به دلیل صادرات محصولات نفتی و سوخت‌های معدنی به تانزانیا، در فهرست واردات قرار دارند. این واردات برای تأمین انرژی مورد نیاز صنایع و حمل و نقل تانزانیا حیاتی است.

ژاپن و آلمان به عنوان تأمین‌کنندگان خودرو، ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی به تانزانیا شناخته می‌شوند. این امر نشان‌دهنده نیاز تانزانیا به فناوری و تجهیزات با کیفیت بالا برای پروژه‌های توسعه و زیرساختی است. ایالات متحده آمریکا نیز در این فهرست حضور دارد و احتمالاً کالاهای صنعتی، تکنولوژیک و دارویی را تأمین می‌کند.

مالزی و تایلند به عنوان تأمین‌کنندگان مواد اولیه و محصولات فرآوری‌شده، از جمله روغن پالم و سایر کالاهای کشاورزی، در این فهرست قرار دارند. آفریقای جنوبی به عنوان یک شریک تجاری مهم در آفریقا، کالاهای صنعتی، مواد خام و محصولات فرآوری شده را به تانزانیا صادر می‌کند، که نشان‌دهنده روابط تجاری قوی درون‌قاره‌ای است.

به طور خلاصه، الگوی وارداتی تانزانیا در سال ۲۰۲۴ نشان‌دهنده یک اقتصاد در حال توسعه است که به شدت به کالاهای سرمایه‌ای (ماشین‌آلات و تجهیزات)، انرژی (محصولات نفتی) و کالاهای مصرفی (دارو، منسوجات و خودرو) از کشورهای صنعتی و تولیدکننده انرژی، به ویژه در آسیا، وابسته است.

به طور کلی، الگوی واردات تانزانیا نشان می‌دهد که این کشور به دنبال تأمین نیازهای متنوع خود از طریق تجارت جهانی است و این وابستگی‌ها به کشورهای مختلف در آسیا،

خاورمیانه و اروپا تقسیم شده‌اند. بر اساس داده‌های موجود از سال ۲۰۲۴، تراز تجاری تانزانیا با شرکای اصلی خود در جدول زیر ارائه شده است. تراز تجاری از اختلاف بین ارزش صادرات و واردات به دست می‌آید (صادرات - واردات).

جدول ۸: تراز تجاری تانزانیا به میلیون دلار در بین سالهای ۲۰۲۰-۲۰۲۴

سال	صادرات	واردات	تراز تجاری
۲۰۲۰	۶۸۳۱.۷۹	۷۴۶۳.۹۲	-۶۳۲.۱۳
۲۰۲۱	۸۱۰۰	۹۲۸۰	-۱۱۸۰
۲۰۲۲	۹۰۳۰	۱۱۲۷۰	-۲۲۴۰
۲۰۲۳	۱۰۱۷۰	۱۲۷۷۰	-۲۶۰۰
۲۰۲۴	۱۱۴۱۰	۱۴۵۷۳	-۳۱۶۳

(World Bank, 2025; International Monetary Fund, 2025)

همانطور که در جدول مشخص است، ارزش صادرات تانزانیا از سال ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ به طور پیوسته افزایش یافته است. این رشد صادرات نشان‌دهنده عملکرد قوی در بخش‌هایی مانند طلا، محصولات کشاورزی و مواد خام است. با این حال، ارزش واردات با سرعتی بسیار بیشتر از صادرات رشد کرده است. واردات تانزانیا در سال ۲۰۲۴ تقریباً دو برابر سال ۲۰۲۰ بوده است.

نتیجه این رشد نامتوازن، افزایش کسری تجاری در هر سال است. کسری تجاری از ۶۳۲ میلیون دلار در سال ۲۰۲۰ به بیش از ۳.۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۴ رسیده است. این روند نشان می‌دهد که تانزانیا برای تأمین نیازهای اقتصادی خود، بیش از پیش به کالاهای خارجی وابسته است. دلایل اصلی کسری تجاری تانزانیا را شرح زیر است:

- نیاز به توسعه زیرساخت‌ها: تانزانیا در حال اجرای پروژه‌های بزرگ عمرانی و صنعتی است و به همین دلیل، واردات ماشین‌آلات سنگین، تجهیزات صنعتی و مصالح ساختمانی افزایش یافته است.
- افزایش تقاضای داخلی: با رشد جمعیت و بهبود درآمد سرانه، تقاضا برای کالاهای مصرفی مانند خودرو، لوازم الکترونیکی و منسوجات نیز بالا رفته است.
- وابستگی به انرژی: تانزانیا برای تأمین انرژی مورد نیاز خود به شدت به واردات

محصولات نفتی وابسته است که قیمت آن‌ها در سال‌های اخیر نوسانات زیادی داشته است.

۸. روابط سیاسی و اقتصادی ایران و تانزانیا

روابط سیاسی ایران و تانزانیا بر پایه همکاری‌های دوجانبه و چندجانبه بنا شده است. ایران و تانزانیا از زمان استقلال تانزانیا در سال ۱۹۶۱، روابط دیپلماتیک برقرار کرده‌اند. این روابط در سال‌های اولیه، به ویژه در دوران محمدرضا پهلوی تا حدودی محدود بود. اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، رویکرد سیاست خارجی ایران مبتنی بر گسترش روابط با کشورهای اسلامی و کشورهای در حال توسعه، به ویژه در آفریقا، باعث نزدیکی بیشتر دو کشور شد. در دهه‌های اخیر، تبادلات دیپلماتیک بین دو کشور افزایش یافته است. سفر مقامات ارشد دو کشور به پایتخت‌های یکدیگر، نشان‌دهنده اراده سیاسی برای گسترش روابط است. ایران در دارالسلام، پایتخت تانزانیا، سفارتخانه دارد و تانزانیا نیز سفارت خود را در تهران دایر کرده است. این حضور دیپلماتیک به تسهیل گفتگوها و همکاری‌ها در زمینه‌های مختلف کمک کرده است. یکی از زمینه‌های مهم همکاری‌های سیاسی، در چارچوب سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد و جنبش عدم تعهد بوده است. هر دو کشور بر حق حاکمیت ملی، عدم دخالت در امور داخلی سایر کشورها و مبارزه با استعمار و امپریالیسم تأکید دارند. این مواضع مشترک، زمینه را برای هماهنگی بیشتر مواضع سیاسی در مجامع بین‌المللی فراهم کرده است. علاوه بر این، ایران تلاش کرده است تا با ارائه کمک‌های فنی، آموزشی و بهداشتی، به توسعه تانزانیا کمک کند. اعزام پزشکان، مهندسان و متخصصان ایرانی به تانزانیا و اعطای بورسیه‌های تحصیلی به دانشجویان تانزانیایی برای تحصیل در ایران از جمله این اقدامات است. این همکاری‌ها نه تنها به تقویت روابط انسانی و فرهنگی کمک می‌کند، بلکه تصویر مثبتی از ایران به عنوان یک شریک قابل اعتماد در میان مردم تانزانیا ایجاد می‌کند.

با این حال، روابط سیاسی دو کشور با چالش‌هایی نیز روبرو بوده است. تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران، به ویژه در دهه اخیر، مانعی برای گسترش روابط اقتصادی و تجاری بوده است. همچنین، نفوذ قدرت‌های بزرگ در منطقه و تلاش برای محدود کردن روابط ایران و کشورهای آفریقایی، از دیگر چالش‌ها محسوب می‌شود. بین دو کشور تا کنون توافق‌نامه‌های

تجاری و اقتصادی تنظیم شده است که به شرح زیر است:

۱. موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری: این موافقت‌نامه در تاریخ ۵ فوریه ۲۰۱۵ میلادی، مصادف با ۱۶ بهمن ۱۳۹۳ شمسی، در دارالسلام به امضا رسیده است.
۲. موافقت‌نامه تأسیس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی و تفاهم‌نامه‌های همکاری در زمینه‌های کشاورزی، شیلات، دامپروری و بانکی: پنجمین نشست کمیسیون مشترک اقتصادی ایران و تانزانیا، که پس از ۱۶ سال وقفه برگزار شد، از تاریخ ۲۷ تا ۲۹ مهر ۱۴۰۳ شمسی (مصادف با ۱۸ تا ۲۰ اکتبر ۲۰۲۴ میلادی) در شهر دارالسلام برگزار شده است. در جریان این نشست، چندین سند همکاری و تفاهم‌نامه، از جمله تفاهم‌نامه‌های مربوط به بخش‌های کشاورزی، شیلات، دامپروری و همچنین همکاری‌های بانکی، به امضا رسید.
- موافقت‌نامه دریانوردی و کشتیرانی: این موافقت‌نامه به منظور تسهیل تردد کشتی‌های تجاری و باری بین بنادر دو کشور و کاهش تعرفه‌های گمرکی و بندری منعقد شده است. این موافقت‌نامه در مورخ ۱۳/۶/۱۳۹۲ به تایید هیات وزیران ایران رسیده است.
- موافقت‌نامه تأسیس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی در مهرماه ۱۴۰۳: این کمیسیون به صورت دوره‌ای تشکیل جلسه می‌دهد تا راهکارهای گسترش روابط اقتصادی و تجاری را بررسی کند و موانع موجود را برطرف سازد.
- قانون موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری متحده تانزانیا ۱۱/۱۰/۱۳۹۵.
- تفاهم‌نامه همکاری‌های بانکداری اسلامی در آبانماه ۱۴۰۰: این تفاهم‌نامه با هدف تسهیل تبادلات مالی و بانکی بین دو کشور و مشکلات نقل و انتقال پول امضا شده است.
- تفاهم‌نامه‌های همکاری در زمینه‌های کشاورزی، شیلات و دامپروری: این تفاهم‌نامه‌ها برای تبادل دانش فنی، برگزاری دوره‌های آموزشی و سرمایه‌گذاری مشترک در این بخش‌ها به امضا رسیده‌اند.

جدول ۹: میزان واردات و صادرات ایران و تانزانیا (سال ۲۰۲۳)

نوع تجارت	ارزش تجاری (میلیون دلار آمریکا)
صادرات ایران به تانزانیا	۴.۵
واردات ایران از تانزانیا	۱۷.۶
تراز تجاری	-۱۳.۱

(International Trade Centre, 2023).

بر اساس جدول ارائه شده، روابط تجاری ایران و تانزانیا در سال ۲۰۲۳ نامتوازن بوده و با تراز منفی به نفع تانزانیا همراه است. برای درک بهتر این وضعیت، باید به اقلام اصلی تجارت دو کشور نگاه کرد. صادرات ایران به تانزانیا (۴.۵ میلیون دلار) است. با توجه به آمار و ارقام و همچنین ظرفیت‌های صنعتی ایران، اقلام صادراتی ایران به تانزانیا شامل موارد زیر است:

- محصولات پتروشیمی: مواد اولیه پلاستیکی، پلیمرها و کودهای شیمیایی می‌توانند از اقلام صادراتی باشند. تانزانیا به دلیل داشتن یک اقتصاد کشاورزی بزرگ، به کودهای شیمیایی نیاز دارد.

- مصالح ساختمانی: با توجه به پروژه‌های عمرانی در تانزانیا، محصولات ساختمانی مانند کاشی، سرامیک، سیمان و شیشه می‌توانند بخشی از صادرات ایران را تشکیل دهند.

- مواد غذایی و کشاورزی: محصولات مانند خرما، کشمش، رب گوجه‌فرنگی و شیرینی‌جات می‌توانند در بازار تانزانیا مورد توجه قرار گیرند.

- محصولات صنعتی سبک: فولاد و آهن‌آلات ساده، دستگاه‌های صنعتی کوچک و قطعات یدکی خودرو نیز می‌توانند در این دسته قرار گیرند.

با این حال، حجم پایین صادرات نشان می‌دهد که این اقلام به صورت گسترده به بازار تانزانیا راه پیدا نکرده‌اند. دلایل اصلی می‌تواند شامل رقابت شدید با کالاهای چینی و هندی، مشکلات حمل و نقل دریایی و عدم شناخت کافی از بازار تانزانیا باشد.

حجم واردات ایران از تانزانیا ۱۷.۶ میلیون دلار است که نشان می‌دهد که ایران به برخی محصولات این کشور نیاز دارد. اقلام اصلی وارداتی ایران از تانزانیا به احتمال زیاد در دسته‌های زیر قرار می‌گیرند:

- محصولات کشاورزی: این بخش مهم‌ترین بخش واردات را تشکیل می‌دهد. اقلامی مانند چای، قهوه و بادام هندی که تانزانیا از تولیدکنندگان بزرگ آن‌ها در آفریقا است، برای ایران جذاب هستند.
 - ادویه‌جات: تانزانیا، به ویژه منطقه زنگبار، قطب تولید میخک و سایر ادویه‌جات است. واردات این محصولات می‌تواند نیازهای بازار داخلی ایران را تأمین کند.
 - برخی مواد خام معدنی: ممکن است واردات محدودی از مواد معدنی خاصی که در تانزانیا تولید می‌شوند، صورت بگیرد.
 - محصولات شیلات: با توجه به موقعیت ساحلی تانزانیا، واردات محصولات شیلاتی نیز می‌تواند در این فهرست قرار گیرد.
- تراز تجاری منفی به نفع تانزانیا، نشان‌دهنده این است که ایران به کالاهای کشاورزی و ادویه‌جات تانزانیا نیاز بیشتری دارد تا تانزانیا به کالاهای صنعتی ایران. این عدم توازن نشان می‌دهد که برای متعادل‌سازی روابط تجاری، باید تلاش‌های بیشتری برای معرفی و رقابت‌پذیر کردن کالاهای ایرانی در بازار تانزانیا صورت گیرد.
- حجم تجارت بین ایران و تانزانیا به طور کلی در سطح پایینی قرار دارد و پتانسیل‌های موجود برای گسترش روابط تجاری هنوز به طور کامل به کار گرفته نشده است.
۱. حجم پایین تجارت: مجموع ارزش مبادلات تجاری دو کشور در سال ۲۰۲۳ کمتر از ۲۵ میلیون دلار بوده که با توجه به ظرفیت‌های اقتصادی دو کشور، رقمی بسیار ناچیز است. این حجم کم می‌تواند ناشی از عوامل مختلفی مانند موانع بانکی، عدم شناخت کافی از بازارهای یکدیگر، فقدان زیرساخت‌های حمل و نقل مستقیم و تحریم‌ها باشد.
 ۲. تراز تجاری منفی به نفع تانزانیا: آمار نشان می‌دهد که تراز تجاری به شدت به نفع تانزانیا است. ارزش واردات ایران از تانزانیا نزدیک به چهار برابر صادرات ایران به این کشور است. این عدم توازن می‌تواند به دلایل مختلفی باشد، از جمله نیاز ایران به برخی محصولات کشاورزی و مواد خام از تانزانیا در مقابل عدم رقابت‌پذیری کالاهای صادراتی ایران در بازار تانزانیا یا عدم شناخت از نیازهای این بازار.

روابط تجاری و بازرگانی ایران و تانزانیا، با وجود پتانسیل‌های فراوان، تاکنون به طور کامل شکوفا نشده است. ایران در برخی زمینه‌ها موفق عمل کرده، اما در بسیاری از حوزه‌ها نیز با چالش‌های جدی روبرو بوده است.

۹. زمینه‌های همکاری ایران و تانزانیا

۹.۱. تجارت کالا و خدمات

تجارت کالا یکی از اصلی‌ترین ستون‌های روابط اقتصادی دو کشور است. ایران به عنوان یک کشور با توانمندی‌های صنعتی و تانزانیا با منابع غنی طبیعی و کشاورزی، می‌توانند مکمل یکدیگر باشند. در این ارتباط زمینه‌های همکاری بین دو کشور عبارتند از:

- صادرات ایران: با توجه به نیازهای وارداتی تانزانیا، ایران می‌تواند به عنوان یک تامین‌کننده اصلی در حوزه‌هایی مانند دارو، قیر و محصولات پتروشیمی، و ماشین‌آلات کشاورزی نقش ایفا کند.
- واردات از تانزانیا: ایران به دلیل نیاز به دانه‌های روغنی و محصولات معدنی مانند مس و سنگ آهن، می‌تواند از منابع غنی تانزانیا بهره‌مند شود.
- خدمات فنی و مهندسی: شرکت‌های ایرانی می‌توانند در پروژه‌های عمرانی، اکتشاف و بهره‌برداری از منابع انرژی و معادن تانزانیا، خدمات فنی و مهندسی ارائه دهند.

برای یک تاجر ایرانی که قصد فعالیت در بازار تانزانیا را دارد، شناخت دقیق پتانسیل‌ها و ریسک‌های هر بخش ضروری است. سه حوزه کلیدی محصولات پتروشیمی و قیر، دارو و تجهیزات پزشکی، و ماشین‌آلات کشاورزی می‌تواند مدنظر قرار گیرد که به تفصیل در ادامه آمده است:

۹.۱.۱. محصولات پتروشیمی و قیر: ضرورت‌های توسعه پروژه‌های زیرساختی تانزانیا

تانزانیا با یک اقتصاد در حال رشد و برنامه‌های بلندپروازانه برای توسعه زیرساخت‌ها، به‌ویژه در حوزه حمل‌ونقل، یک بازار هدف جذاب برای محصولات پتروشیمی ایران است. دولت تانزانیا در حال اجرای پروژه‌های عظیم جاده‌سازی، ساخت‌وسازهای شهری و توسعه بنادر است. این پروژه‌ها تقاضای بالایی برای قیر و سایر محصولات نفتی ایجاد می‌کنند. برای

مثال، پروژه خط آهن استاندارد (SGR) که بخش مهمی از کریدور حمل و نقل آفریقا محسوب می‌شود، نیاز به حجم بالایی از قیر برای ساخت جاده‌های دسترسی و زیرساخت‌های جانبی دارد.

در حال حاضر، تأمین‌کنندگان اصلی قیر در شرق آفریقا عمدتاً از کشورهای حاشیه خلیج فارس هستند. با توجه به ظرفیت بالای تولید ایران و قیمت‌های رقابتی، می‌توان سهم قابل توجهی از این بازار را به دست آورد. ریسک‌ها و راهکارهای کاهش آن‌ها در این ارتباط به شرح زیر است:

- ریسک لجستیکی: فاصله جغرافیایی و هزینه‌های حمل و نقل دریایی می‌تواند چالش‌برانگیز باشد. ضرورت دارد استفاده از حمل و نقل ترکیبی (دریایی و جاده‌ای) و برقراری روابط با شرکت‌های لجستیکی تانزانایی برای کاهش هزینه‌ها مدنظر قرار گیرد. همچنین، مذاکره با خطوط کشتیرانی برای ارائه تعرفه‌های ویژه می‌تواند به کاهش ریسک کمک کند.
- موانع بانکی: تحریم‌های بین‌المللی نقل و انتقال پول را دشوار کرده است. در این ارتباط استفاده از مکانیسم‌های تهاتری (مانند تهاتر قیر با محصولات کشاورزی تانزانیا) یا برقراری روابط با بانک‌های غیرغربی که در تانزانیا فعال هستند ضرورت دارد.

۹.۱.۲. دارو و تجهیزات پزشکی: بازار در حال رشد سلامت

بخش سلامت در تانزانیا با چالش‌های بزرگی مانند کمبود دارو، زیرساخت‌های ضعیف و عدم دسترسی به تجهیزات پزشکی مدرن روبروست. این وضعیت فرصتی طلایی برای شرکت‌های ایرانی فراهم می‌کند. تانزانیا بخش عمده‌ای از داروهای مورد نیاز خود را وارد می‌کند. داروهای ایرانی به دلیل کیفیت بالا (که مطابق با استانداردهای WHO هستند) و قیمت مناسب، می‌توانند جایگزین مناسبی برای داروهای گران‌قیمت اروپایی و آمریکایی باشند. با توسعه بیمارستان‌ها و کلینیک‌های خصوصی، تقاضا برای تجهیزات پزشکی ساده تا پیشرفته در حال افزایش است. شرکت‌های ایرانی می‌توانند در زمینه‌هایی مانند تجهیزات آزمایشگاهی، دستگاه‌های تصویربرداری (مانند سونوگرافی) و ابزارهای جراحی فعالیت کنند. دولت تانزانیا برای بهبود وضعیت سلامت شهروندان خود از واردات دارو و تجهیزات با کیفیت حمایت می‌کند. این موضوع، فرآیند ثبت و تأیید محصولات را تسهیل می‌کند. ریسک‌ها و راهکارهای کاهش آن‌ها در این ارتباط به شرح

زیر است:

- ریسک مقرراتی: قوانین واردات و استانداردهای دارویی در تانزانیا ممکن است متفاوت باشد. در این زمینه همکاری با شریک محلی قابل اعتماد که با مقررات نهادهای بهداشتی تانزانیا (مانند TMDA) آشنا باشد ضرورت دارد.

- رقابت با هند و چین: شرکتهای هندی و چینی نیز در این بازار فعال هستند. در این زمینه لازم است تا تمرکز بر ارائه خدمات پس از فروش، آموزش کارکنان درمانی و ایجاد نمایندگی‌های فعال برای تمایز از رقبا در پیش گرفته شود.

۹.۱.۳ ماشین‌آلات کشاورزی: بهره‌وری بالاتر برای کشاورزی تانزانیا

کشاورزی، با سهمی حدود ۳۰ درصد از تولید ناخالص داخلی و اشتغال بیش از ۷۰ درصد از نیروی کار، حیاتی‌ترین بخش اقتصاد تانزانیا است. اما روش‌های سنتی کشاورزی باعث بهره‌وری پایین شده است. تانزانیا به شدت به مدرن‌سازی کشاورزی خود نیاز دارد. این امر شامل استفاده از تراکتورهای کوچک و متوسط، کمباین‌ها، بذرپاش‌ها و سیستم‌های آبیاری نوین است. استفاده از ماشین‌آلات کشاورزی به جای نیروی کار انسانی، هزینه‌های تولید را کاهش داده و کیفیت محصولات را بهبود می‌بخشد. این امر برای کشاورزان تانزانیایی بسیار جذاب است. دولت تانزانیا در تلاش برای افزایش امنیت غذایی و صادرات محصولات کشاورزی است و از طرح‌های مکانیزاسیون کشاورزی حمایت می‌کند. ریسک‌ها و راهکارهای کاهش آن‌ها در این ارتباط به شرح زیر است:

- اکثر کشاورزان تانزانیایی توانایی خرید نقدی ماشین‌آلات گران‌قیمت را ندارند. در این زمینه لازم است تا ارائه طرح‌های فروش اعتباری، اجاره به شرط تملیک یا تأمین مالی مشترک با بانک‌های محلی در پیش گرفته شود.

- فقدان زیرساخت‌های تعمیر و نگهداری و نبود کارگاه‌های مجهز و قطعات یدکی می‌تواند استفاده از ماشین‌آلات را محدود کند. در این زمینه لازم است تا با ایجاد مراکز خدمات پس از فروش و انبار قطعات یدکی در شهرهای بزرگ تانزانیا، به همراه آموزش تکنسین‌های محلی فعالیت مورد نظر را از سوی ایران در تانزانیا گسترش داد.

۹,۲. سرمایه‌گذاری و تولید مشترک

سرمایه‌گذاری مشترک، فراتر از یک معامله تجاری کوتاه‌مدت، به معنای ایجاد یک همکاری استراتژیک و بلندمدت است. این نوع از همکاری، به جای محدود شدن به خرید و فروش کالا، بر تولید مشترک، انتقال دانش و ایجاد ارزش افزوده تمرکز دارد. تانزانیا، با برخورداری از مزیت‌های طبیعی و نیروی کار فراوان، بستر بسیار مناسبی را برای این نوع از سرمایه‌گذاری‌ها برای سرمایه‌گذاران ایرانی فراهم کرده است. در حالی که حجم تجارت دو کشور در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته و به حدود ۶۰ میلیون دلار رسیده است، سرمایه‌گذاری مشترک می‌تواند این رقم را به چند صد میلیون دلار افزایش دهد و تأثیرات پایداری بر اقتصاد هر دو کشور بگذارد.

۹,۲,۱. کشاورزی و صنایع غذایی: از کشت فراسرزمینی تا تولید لبنیات

تانزانیا با داشتن میلیون‌ها هکتار زمین قابل کشت، منابع آبی فراوان و آب و هوای مناسب، این کشور به یک قطب کشاورزی در شرق آفریقا تبدیل شده است. این شرایط، فرصت‌های بی‌نظیری برای سرمایه‌گذاران ایرانی فراهم می‌کند تا امنیت غذایی کشور را تضمین کرده و همزمان به توسعه اقتصادی تانزانیا کمک کنند. ایران با توجه به محدودیت‌های منابع آبی و اقلیمی، برای تأمین محصولات کشاورزی استراتژیک مانند دانه‌های روغنی (سویا، کلزا و آفتابگردان) و غلات به واردات وابستگی دارد. این وابستگی، کشور را در برابر نوسانات قیمت‌های جهانی و چالش‌های سیاسی قرار می‌دهد. کشت فراسرزمینی در تانزانیا، یک راه‌حل هوشمندانه و استراتژیک برای این مشکل است. شرکت‌های ایرانی می‌توانند با اجاره یا خرید اراضی وسیع در مناطق حاصلخیز تانزانیا، به تولید انبوه این محصولات بپردازند. به عنوان مثال، در منطقه «روفیجی» یا «دودوما»، زمین‌های حاصلخیز و منابع آبی کافی برای کشت در مقیاس بزرگ وجود دارد. این اقدام می‌تواند به کاهش وابستگی ایران به واردات این دانه‌ها از برزیل، آرژانتین و اوکراین منجر شود.

ریسک اصلی در این بخش، عدم وجود قوانین شفاف برای اجاره اراضی بلندمدت و همچنین چالش‌های لجستیکی برای صادرات محصول است. در این زمینه لازم است تا با ایجاد شرکت‌های مشترک با شرکای تانزانیایی، عقد قراردادهای بلندمدت با دولت و سرمایه‌گذاری

همزمان در زیرساخت‌های انبارداری و حمل و نقل برای اطمینان از خروج به موقع محصولات صورت گیرد.

۹,۲,۲ صنایع تبدیلی؛ افزایش ارزش افزوده

سرمایه‌گذاری تنها در کشت محصولات کافی نیست؛ فرآوری آن‌ها می‌تواند ارزش افزوده تولیدات را به شکل چشمگیری افزایش دهد. در این زمینه به جای صادرات صرف دانه‌های روغنی، سرمایه‌گذاران ایرانی می‌توانند در تانزانیا کارخانه‌های روغن‌کشی تأسیس کنند. این کارخانه‌ها می‌توانند روغن خوراکی و صنعتی تولید کرده و تفاله باقیمانده (کنجاله) را به عنوان خوراک دام به فروش برسانند. این امر، علاوه بر تأمین نیاز داخلی تانزانیا، امکان صادرات محصولات فرآوری‌شده را فراهم می‌کند. علاوه بر این، فرآوری میوه‌های گرمسیری مانند انبه، آناناس و موز به صورت کنساتره، آبمیوه و خشکبار، بازار بزرگی را برای صادرات به ایران و سایر کشورها ایجاد خواهد کرد.

چالش اصلی در این حوزه، تأمین برق و انرژی پایدار و همچنین دسترسی به بازار محلی است. راهکار حل مساله در سرمایه‌گذاری در تأسیسات تولید برق خورشیدی کوچک و ایجاد شبکه‌های توزیع محلی برای محصولات است. همچنین، شناخت دقیق بازارهای محلی و نیازهای مصرف‌کننده تانزانیایی برای تولید محصولات مناسب برای بازرگانان و سرمایه‌گذاران ایرانی ضروری است.

۹,۲,۳ دامداری و تولید لبنیات؛ بازار سودآور منطقه‌ای

تانزانیا با داشتن مراتع وسیع، یک قطب بالقوه برای پرورش دام و تولید محصولات لبنی است. سرمایه‌گذاران ایرانی می‌توانند با سرمایه‌گذاری در بخش دامداری صنعتی، به تولید شیر و محصولات لبنی با کیفیت بپردازند. این تولیدات نه تنها نیاز داخلی تانزانیا را برطرف می‌کند، بلکه با توجه به عضویت تانزانیا در «جامعه اقتصادی شرق آفریقا» (EAC) امکان صادرات به کشورهای همسایه مانند کنیا، اوگاندا و رواندا نیز فراهم است. این کشورها در مجموع بازاری با بیش از ۱۸۰ میلیون نفر جمعیت را تشکیل می‌دهند.

چالش اصلی در این حوزه، بیماری‌های دامی و همچنین ضعف در زیرساخت‌های زنجیره سرد است. راهکار مناسب در این زمینه استفاده از نژادهای مقاوم و واکسیناسیون منظم دام‌ها و

همچنین سرمایه‌گذاری در ایجاد زنجیره‌های سرد برای حمل‌ونقل و نگهداری شیر و محصولات لبنی است.

۹,۲,۴. معدن: بهره‌برداری از ذخایر بکر با فناوری ایرانی

بخش معدن یکی از پرسودترین بخش‌های اقتصاد تانزانیا است، اما به دلیل کمبود سرمایه و فناوری، پتانسیل واقعی آن هنوز به طور کامل شناسایی نشده است. تانزانیا دارای ذخایر غنی از مس، سنگ‌آهن، طلا و نیکل است. شرکت‌های ایرانی با سابقه طولانی در صنعت معدن، می‌توانند با سرمایه‌گذاری مشترک، به اکتشاف و بهره‌برداری از این معادن بپردازند. این همکاری به تأمین مواد اولیه مورد نیاز صنایع فلزی و فولاد ایران کمک می‌کند و در عین حال، سودآوری قابل توجهی برای هر دو طرف به همراه دارد. تانزانیا با تولید بیش از ۴۰ تن طلا در سال، سومین تولیدکننده بزرگ این فلز در آفریقا است، که این امر نشان‌دهنده پتانسیل بالای این بخش است. ریسک اصلی در این بخش، مقررات پیچیده و گاه در حال تغییر دولتی است. راهکار مناسب نیز مشاوره با حقوقدانان متخصص در قوانین معدنی تانزانیا و همچنین برقراری روابط قوی با وزارتخانه‌های مرتبط در تانزانیا است.

۹,۲,۵. پزشکی و دانش‌بنیان: انتقال فناوری و نوآوری

علاوه بر بخش‌های سنتی، زمینه‌های جدیدی برای همکاری در حوزه‌های پیشرفته‌تر نیز وجود دارد که می‌تواند به توسعه پایدار هر دو کشور کمک کند. ایران دارای توانمندی‌های بالایی در تولید داروهای با کیفیت و تجهیزات پزشکی نوین است. با توجه به نیاز تانزانیا به این محصولات، سرمایه‌گذاری مشترک برای تولید آن‌ها می‌تواند یک گام استراتژیک باشد. این همکاری نه تنها به تأمین نیازهای بهداشتی تانزانیا کمک می‌کند، بلکه زمینه را برای انتقال فناوری‌های نوین ایرانی به این کشور فراهم می‌سازد. ریسک اصلی در این حوزه، عدم وجود استانداردهای مشخص و همچنین رقابت با شرکت‌های چینی و هندی است. راهکار اصلی نیز در تمرکز بر تولید محصولات با کیفیت بالا، ارائه خدمات پس از فروش مؤثر و همچنین ایجاد مراکز آموزشی برای آموزش کادر درمانی تانزانیایی در استفاده از این تجهیزات است.

۹.۳. تسهیلات تجاری و زیرساخت‌ها

روابط تجاری میان ایران و تانزانیا، با وجود پتانسیل‌های فراوان، با چالش‌های اساسی در زمینه زیرساخت‌ها و تسهیلات تجاری روبرو است. این موانع، از جمله محدودیت‌های بانکی و ضعف زیرساخت‌های حقوقی و لجستیکی، سرعت رشد مبادلات را کاهش داده‌اند. با این حال، شناسایی و حل این مشکلات می‌تواند به گسترش چشمگیر همکاری‌های اقتصادی منجر شود.

۹.۳.۱. حمل‌ونقل دریایی؛ دروازه ایران به شرق آفریقا

حمل‌ونقل، شریان حیاتی هر تجارت بین‌المللی است. با توجه به موقعیت جغرافیایی تانزانیا در سواحل شرقی آفریقا، حمل‌ونقل دریایی نقش کلیدی در روابط تجاری دو کشور ایفا می‌کند. بندر دارالسلام به عنوان قطب لجستیکی بزرگترین و مهم‌ترین بندر تانزانیا است و به عنوان یک دروازه حیاتی برای دسترسی به کشورهای محصور در خشکی در شرق آفریقا، از جمله اوگاندا، رواندا، بروندي، جمهوری دموکراتیک کنگو و زامبیا، عمل می‌کند. ایران می‌تواند با استفاده از این بندر، یک مرکز تجاری و لجستیکی برای صادرات کالاهای خود به کل منطقه شرق آفریقا ایجاد کند. این امر به تجار ایرانی اجازه می‌دهد که از تعرفه‌های ترجیحی و تسهیلات تجاری منطقه‌ای نیز بهره‌مند شوند. برقراری یک خط کشتیرانی مستقیم از بنادر جنوبی ایران (مانند بندرعباس) به بندر دارالسلام، هزینه‌ها و زمان حمل‌ونقل را به شدت کاهش می‌دهد. در حال حاضر، نبود خط مستقیم، باعث افزایش هزینه‌ها و پیچیدگی‌های لجستیکی می‌شود. تأسیس شرکت‌های حمل‌ونقل دریایی مشترک یا اعطای تسهیلات به خطوط کشتیرانی خصوصی برای برقراری این خط می‌تواند یک راهکار مؤثر باشد. امضای موافقت‌نامه‌های دریانوردی و کشتیرانی بین دو کشور، به تسهیل تردد کشتی‌های تجاری، کاهش عوارض بندری و گمرکی و همچنین حل مشکلات مربوط به خدمه و کشتی‌ها کمک می‌کند.

۹.۳.۲. بانکداری و مالی؛ راه‌حل‌های جایگزین برای مبادلات پولی

مهم‌ترین مانع در مسیر تجارت ایران و تانزانیا، محدودیت‌های بانکی ناشی از تحریم‌های بین‌المللی است. بسیاری از بانک‌های بین‌المللی در تانزانیا از همکاری با شرکت‌های ایرانی خودداری می‌کنند، که این امر انتقال پول را عملاً غیرممکن ساخته است. تهاثر کالا به کالا یکی از مؤثرترین راه‌حل‌ها برای دور زدن تحریم‌ها است. برای مثال، ایران می‌تواند در ازای صادرات

محصولات پتروشیمی، دارو و ماشین‌آلات کشاورزی، محصولات مورد نیاز خود مانند دانه‌های روغنی و محصولات معدنی را از تانزانیا وارد کند. این روش، نیاز به تبادلات ارزی را از بین می‌برد. در بلندمدت، تأسیس یک بانک مشترک ایرانی-تانزانیایی یا ایجاد حساب‌های ویژه در بانک‌های مرکزی دو کشور می‌تواند به تسهیل نقل و انتقالات مالی کمک کند. این حساب‌ها می‌توانند با ارزهای محلی کار کنند و از شبکه سوئیفت جدا باشند، که این امر مبادلات را ایمن می‌سازد. همچنین بررسی امکان استفاده از سیستم‌های پرداخت جایگزین مانند فناوری بلاکچین یا ارزهای دیجیتال در مبادلات تجاری، می‌تواند یک راهکار نوآورانه برای حل مشکلات بانکی باشد.

۹.۳.۳. زیرساخت‌های قانونی؛ حمایت از بخش خصوصی

برای اینکه بخش خصوصی دو کشور با اطمینان خاطر بیشتری به تجارت و سرمایه‌گذاری بپردازند، وجود یک چارچوب قانونی شفاف و حمایتی الزامی است. در این زمینه پتانسیل و زمینه‌های همکاری عبارتند از:

- موافقت‌نامه‌های سرمایه‌گذاری و حمایت از آن: امضای موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری، به سرمایه‌گذاران ایرانی این تضمین را می‌دهد که سرمایه آن‌ها در تانزانیا امن بوده و از حقوق لازم برخوردار خواهند بود.
- توافق‌نامه‌های گمرکی: تسهیل فرآیندهای گمرکی و کاهش تعرفه‌ها از طریق توافق‌نامه‌های گمرکی، باعث کاهش هزینه‌های تجارت و افزایش سرعت ترخیص کالا می‌شود.
- کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی: کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی دو کشور، بستری مناسب برای بررسی و رفع موانع قانونی و حقوقی است. برگزاری منظم جلسات این کمیسیون به تبادل اطلاعات و اتخاذ تصمیمات لازم برای تسهیل تجارت کمک شایانی می‌کند.

در مجموع، با تمرکز بر این سه حوزه و با سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های لازم، می‌توان موانع بزرگ پیش روی تجارت ایران و تانزانیا را برطرف کرده و زمینه‌ساز یک همکاری اقتصادی پایدار و سودآور شد.

مناطق پیشنهادی برای کشت فراسرزمینی

تیم‌های کارشناسی و نهادهای ایرانی می‌توانند در تانزانیا بر روی چندین منطقه سرمایه‌گذاری کنند که هر یک پتانسیل‌های ویژه‌ای را برای محصولات خاص ارائه می‌دهند.

- مناطق جنوبی (مانند منطقه‌های رووما و امتوآرا): این مناطق به دلیل داشتن زمین‌های وسیع، حاصلخیز و دسترسی به منابع آبی از طریق رودخانه‌ها، برای کشت محصولات محصولاتی مانند ذرت، برنج، دانه‌های روغنی و شکر بسیار مناسب هستند. این منطقه به بندر رووما نزدیک است که می‌تواند حمل‌ونقل محصولات را آسان کند.

- مناطق غربی (مانند منطقه کاتاواي): این منطقه با منابع آبی از دریاچه تانگانیکا، برای کشت محصولات محصولاتی مانند پنبه، قهوه و غلات مناسب است. نزدیکی به این دریاچه می‌تواند در حمل‌ونقل محصولات به بازارهای داخلی یا صادراتی از طریق مسیرهای آبی نقش داشته باشد.

- مناطق شمالی (مانند منطقه آروشا و کلیمانجارو): این مناطق با آب‌وهوای معتدل‌تر و خاک غنی حاصل از آتشفشان، برای کشت محصولات باغبانی و صادراتی مانند قهوه، چای و سبزیجات مناسب هستند. این مناطق به بندر مومباسا در کنیا نیز نزدیک‌تر هستند که یک مسیر صادراتی جایگزین را فراهم می‌کند.

مناطق پیشنهادی برای سرمایه‌گذاری در بخش خدمات و ساختمان

- دارالسلام (Dar es Salaam): دارالسلام بزرگ‌ترین شهر و مرکز اقتصادی تانزانیا است. با توجه به رشد سریع جمعیت، نیاز به ساخت واحدهای مسکونی، اداری، تجاری و همچنین توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل و انرژی در این شهر بسیار بالاست. شرکت‌های ایرانی می‌توانند در پروژه‌های مسکن انبوه، احداث مراکز خرید، بیمارستان‌ها و هتل‌ها فعالیت کنند. همچنین، با توجه به موقعیت بندری دارالسلام، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های بندری و لجستیک نیز سودآور خواهد بود.

- پایتخت اداری (Dodoma): دودوما به عنوان پایتخت اداری تانزانیا در حال توسعه است. دولت این کشور سرمایه‌گذاری‌های زیادی را برای انتقال نهادهای دولتی و ساخت زیرساخت‌های جدید به این شهر اختصاص داده است. شرکت‌های ایرانی می‌توانند در پروژه‌های ساختمان‌های

دولتی، مسکن برای کارمندان و ایجاد زیرساخت‌های شهری مانند شبکه‌های جاده‌ای و آب و فاضلاب مشارکت کنند.

- مناطق شمالی (آروشا و کلیمانجارو): این مناطق به دلیل جاذبه‌های گردشگری، مراکز اصلی توریسم در تانزانیا هستند. رشد صنعت گردشگری، نیاز به هتل‌ها، زیرساخت‌های تفریحی و خدمات مرتبط را افزایش داده است. شرکت‌های ایرانی می‌توانند در ساخت هتل‌ها، مراکز اقامتی، و توسعه زیرساخت‌های مرتبط با اکوتوریسم سرمایه‌گذاری کنند.

- مناطق با منابع طبیعی (مانند حوزه گاز در بخش‌های جنوبی): تانزانیا دارای ذخایر گاز طبیعی در بخش‌های جنوبی خود است. بهره‌برداری از این منابع نیازمند تخصص فنی و مهندسی در زمینه استخراج، فرآوری و انتقال گاز است. شرکت‌های ایرانی با تجربه در صنعت نفت و گاز می‌توانند در ساخت پالایشگاه‌ها، خطوط لوله و نیروگاه‌های گازی وارد شوند.

منابع

1. AI Journ. (2025). *Lifzone Metals files initial assessment for the Kabanga Nickel Project in Tanzania*. https://ir.lifzonemetals.com/news/press-releases/news-details/2025/Lifzone-Metals-Files-Initial-Assessment-for-the-Kabanga-Nickel-Project-in-Tanzania/default.aspx?utm_source=chatgpt.com
2. African Development Bank. (2024a). *Tanzania economic outlook and fiscal performance*. <https://www.afdb.org/en/countries/east-africa/tanzania>
3. African Development Bank. (2024b). *Tanzania transport and logistics overview: Regional corridors*. <https://www.afdb.org/en/countries/east-africa/tanzania>
4. Baridi Group Ltd. (n.d.). *Copper mining in Tanzania*. https://baridigroup.com/copper/?utm_source=chatgpt.com
5. BBC News. (2022, October 27). *Tanzania country profile – Timeline*. <https://www.bbc.com/news/world-africa-14095868>
6. Business Wire. (2025). *Lifzone Metals files the feasibility study technical report summary for the Kabanga Nickel Project in Tanzania*. https://www.businesswire.com/news/home/20250718629516/en/Lifzone-Metals-Files-the-Feasibility-Study-Technical-Report-Summary-for-the-Kabanga-Nickel-Project-in-Tanzania?utm_source=chatgpt.com
7. Central Intelligence Agency. (2025, August 13). *Tanzania – The World Factbook*. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/tanzania/>
8. CityPopulation.de. (2025). *Tanzania: Administrative divisions and population statistics*. <https://www.citypopulation.de/en/tanzania/admin/>
9. CPCS (2009). *East African Railways Master Plan*. In https://web.archive.org/web/20120511142240/http://www.eac.int/infrastructure/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=10&Itemid=70
10. Encyclopaedia Britannica. (2025a). *History of Tanzania*. <https://www.britannica.com/place/Tanzania/History>
11. Encyclopaedia Britannica. (2025b). *Tanzania – Politics and government*. <https://www.britannica.com/place/Tanzania/Politics-and-government>

12. <https://www.ezilon.com/maps/africa>
13. https://www.jambointernationaltour.com/tanzania-business-tour/?utm_source=chatgpt.com
14. <https://www.maliasili.go.tz/>
15. International Monetary Fund. (2024). *Republic of Tanzania: IMF country report*. <https://www.imf.org/en/Countries/TZA>
16. Jambo International Tour. (2025). Tanzania tourism industry statistics 2025–2026. Retrieved August 16, 2025, from <https://jambointernationaltour.com/tanzania-tourism-industry-statistics-2025-2026>
17. Maliasili, Ministry of Natural Resources, Tanzania. (2024). Maliasili Statistical Bulletin 2024. Retrieved August 16, 2025, from <https://maliasili.go.tz/assets/pdfs/Maliasilistatisticalbulletin2024.pdf>
18. Mining Weekly. (2025). *Williamson Diamonds go totally pink*. https://www.miningweekly.com/article/tanzanias-williamson-diamonds-now-wholly-owned-by-pink-diamond-investments-as-petra-sells-stake-2025-05-30?utm_source=chatgpt.com
19. MTB Mining. (n.d.). *MTB Mining Company Overview*. https://www.mtbmining.com/?utm_source=chatgpt.com
20. Offshore Technology. (2024). *Tanzania natural gas production: Data and insights*. https://www.offshore-technology.com/data-insights/tanzania-natural-gas-production/?utm_source=chatgpt.com
21. Nations Encyclopedia. (n.d.). *Tanzania – Ethnic groups*. <https://www.nationsencyclopedia.com/Africa/Tanzania-ETHNIC-GROUPS.html>
22. Reuters. (2024). *Tanzania hopes to conclude talks on LNG project by June*. https://www.reuters.com/business/energy/tanzania-hopes-conclude-talks-lng-project-by-june-2025-02-11/?utm_source=chatgpt.com
23. Reuters. (2025). *BHP exits \$2.5 billion Tanzania nickel project, partner Lifezone says*. https://www.reuters.com/world/africa/bhp-exits-25-billion-tanzania-nickel-project-partner-lifezone-says-2025-07-21/?utm_source=chatgpt.com
24. Tanzania Gold Production and Reserves. (2021). *Gold in Tanzania*. Mining Technology. https://www.mining-technology.com/data-insights/gold-in-tanzania/?utm_source=chatgpt.com

25. TanzaniaInvest. (2025). *Gas and LNG in Tanzania*. https://www.tanzaniainvest.com/gas?utm_source=chatgpt.com
26. Wikipedia contributors. (2022). *Williamson Diamond Mine*. In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Williamson_diamond_mine?utm_source=chatgpt.com
27. UN DESA, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2024). *World population prospects 2024: Data portal*. United Nations. <https://population.un.org/wpp/>
28. UNHCR. (2024). *Tanzania: Refugee statistics and population trends*. United Nations High Commissioner for Refugees. <https://reporting.unhcr.org/tanzania>
29. United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2024). *Least Developed Country Category: United Republic of Tanzania Profile*. <https://www.un.org/development/desa/dpad/least-developed-country-category-united-republic-of-tanzania.html>
30. United Nations Economic Commission for Africa (UNECA). (2023). *Transport infrastructure and trade corridors in Eastern Africa*. <https://www.uneca.org/publications/transport-infrastructure-trade-corridors>
31. United Republic of Tanzania. (2023). *Administrative divisions of Tanzania*. Ministry of State, President's Office Regional Administration and Local Government. <https://www.tanzania.go.tz>
32. Wikipedia contributors. (2025a, August). *Chama Cha Mapinduzi*. In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Chama_Cha_Mapinduzi
33. Wikipedia contributors. (2025b, August). *List of ethnic groups in Tanzania*. In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_ethnic_groups_in_Tanzania
34. Wikipedia contributors. (2025c, August). *Tanganyika African National Union*. In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Tanganyika_African_National_Union
35. Wikipedia contributors. (2025d, August). *Ujamaa*. In *Wikipedia*. <https://en.wikipedia.org/wiki/Ujamaa>
36. WorldAtlas. (2019, July 18). *Ethnic groups and demographics of Tanzania*. <https://www.worldatlas.com/articles/ethnic-groups-of-tanzania.html>
37. World Bank. (2025a). *Tanzania – Overview of government revenues and taxation*. <https://www.worldbank.org/en/country/tanzania/overview>

38. World Bank. (2025b). *Tanzania – Transport sector overview and regional trade corridors*.
<https://www.worldbank.org/en/country/tanzania/overview>
39. Worldometer. (2025). *Tanzania population statistics*. <https://www.worldometers.info/world-population/tanzania-population>